

บทที่ 4

บทบาทของหนังสือพิมพ์ในสถานการณ์

ความขัดแย้งทางการเมือง

ลำดับเหตุการณ์ความขัดแย้งจากข่าวหนังสือพิมพ์

ความขัดแย้งทางการเมืองที่ทำการศึกษาในที่นี้ เป็นความขัดแย้งในกรณีการแต่งตั้งประธานศาลฎีกาปีพ.ศ. 2534 ระหว่างนายประภาศน์ อวยชัย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมซึ่งสนับสนุน นายสวัสดิ์ โชติพานิช อธิบดีศาลอุทธรณ์ เป็นประธานศาลฎีกา และอีกฝ่ายคือคณะกรรมการตุลาการหรือ ก.ต. เลียงช้างมากที่สนับสนุนนายประมาณ ชันชื้อ ปลัดกระทรวงยุติธรรมและนายประวิทย์ ชัมภรัตน์ หนังสือพิมพ์เริ่มลงข่าวความขัดแย้งครั้งนี้ในวันที่ 20 สิงหาคม 2534 จนมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯให้นายสวัสดิ์ โชติพานิช เป็นประธานศาลฎีกาในวันที่ 8 พฤศจิกายน 2534 การเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ในกรณีความขัดแย้งครั้งนี้แบ่งออกเป็นสามฝ่าย ฝ่ายที่หนึ่งเป็นฝ่ายสนับสนุนนายประมาณและนายประวิทย์ ด้วยเหตุผลว่า รัฐมนตรียุติธรรมเข้าไปก้าว ก้าวอำนาจตุลาการ ฝ่ายนี้ได้แก่ หนังสือพิมพ์มติชน วัฏจักร ข่าวสด บ้านเมือง และสยามรัฐ (ในส่วนของโต๊ะข่าว) ส่วนฝ่ายที่สองมีฝ่ายที่สนับสนุน นายสวัสดิ์ โชติพานิชและสนับสนุนฝ่ายรัฐมนตรีคือไทยรัฐ สำหรับอีกประเภทหนึ่งหรืออีกฝ่ายหนึ่งก็คือเป็นกลาง การเสนอข่าวจะเปลี่ยนแปรไปตามทรรศนะที่มีต่อเนื้อข่าวในแต่ละช่วงของสถานการณ์ วันหนึ่งเนื้อข่าวอาจจะสนับสนุนคนหนึ่งสลับกันไปมา และคอลัมน์หรือบทความภายในฉบับจะมีลักษณะแตกออกไปทางความเห็น ไม่เป็น

อันหนึ่งอันเดียวกัน กลุ่มนี้ได้แก่ แนวนหน้า เคลินิวส์ และสยามรัฐ ช่วงแรกของเหตุการณ์ไปอย่างหนึ่งช่วงหลังอีกอย่างหนึ่ง

ในการศึกษานี้จะใช้หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ มติชน และสยามรัฐเป็นหลัก นอกเหนือจากการเป็นตัวบทของแต่ละฝ่ายแล้วหนังสือพิมพ์ไทยรัฐยังเป็นหนังสือพิมพ์ยอดนิยม กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เป็นชาวบ้านทั่วไป ทางด้านหนังสือพิมพ์มติชน ถูกจัดเป็นหนังสือพิมพ์แนวคุณภาพที่มียอดขายสูง กลุ่มเป้าหมายเป็นข้าราชการชั้นชั้นกลางและกลุ่มที่ค่อนข้างมีการศึกษา ส่วนหนังสือพิมพ์สยามรัฐแม้จะมียอดขายต่ำแต่ก็มีกลุ่มเป้าหมายที่เป็นลูกค้าประจำ จัดเป็นหนังสือพิมพ์ที่เน้นข่าวการเมืองเป็นด้านหลักและมีอายุยาวนานที่สุด นอกเหนือจากหนังสือพิมพ์ทั้งสามฉบับนี้แล้วจะใช้หนังสือพิมพ์แนวหน้าเป็นส่วนประกอบในการศึกษาด้วยและก่อนที่จะได้กล่าวถึงเนื้อหาความขัดแย้งต่อไป จะเป็นการลำดับสถานการณ์ความขัดแย้งจากข่าวทางหน้าหนังสือพิมพ์พอสังเขป ดังนี้

- 19 สิงหาคม 2534 ... เกิดความไม่ราบรื่นขึ้นในการประชุม ก.ต. ซึ่งมีสองวาระสำคัญ คือ การพิจารณาขึ้นเงินเดือนข้าราชการตุลาการ และการขอโอนกลับเป็นข้าราชการตุลาการของ นายประมาธ ชันชื้อ ปลัดกระทรวงยุติธรรม เนื่องจากนายประภาศน์ อวยชัย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมไม่เสนอรายงานเรื่องการพิจารณาเงินเดือน เข้าสู่ที่ประชุม ก.ต. และในขณะเดียวกันก็ขอถอนเรื่อง การขอโอนนายประมาธออกจากวาระอย่างฉุกเฉินก่อนการประชุมไม่กี่นาที
- โดยนายประภาศน์ให้เหตุผลว่ายังไม่ได้พิจารณาเรื่อง

เงินเดือนและยังไม่ได้สอบถามผู้พิพากษาในการสมัครใจย้าย จึงต้องรอเวลาไปก่อน ส่วนกรณีการโอนนายประมาณเป็นเพราะตัวนายประภาศน์ทราบข่าวว่าจะมีการนำการแต่งตั้งโยกย้าย ประธานศาลฎีกาคคนใหม่ขึ้นพิจารณาทั้งๆที่ยังไม่ถึงวาระ จึงต้องถอนเรื่องออกไป เพื่อความถูกต้อง เหมาะสม

- แต่สิ่งที่ ก.ต. เคลือบแคลงสงสัย ก็คือ มีเหตุจำเป็นอย่างไร ที่รัฐมนตรียุติธรรมไม่จัดการเสนอเรื่องการแต่งตั้งโยกย้าย ให้เสร็จสิ้นไปตามประเพณีปฏิบัติของตุลาการที่ต้องทำทุกอย่างให้ลงตัวภายในเดือนกันยายน และในขณะที่ยังมี ก.ต. เต็มองค์ประชุมอยู่ ในขณะที่เดียวกันทาง ก.ต. ก็ทราบมาว่ารัฐมนตรียุติธรรมได้กำหนดวันนัดประชุมเรื่อง การโยกย้ายแต่งตั้งไว้แล้ว ในวันที่ 3 ตุลาคม 2534

- มีรายงานข่าวว่า สาเหตุที่รัฐมนตรียุติธรรมไม่เสนอรายชื่อแต่งตั้งโยกย้ายเข้า ก.ต. ในช่วงเดือนสิงหาคมถึงเดือนกันยายน เนื่องจากหวั่นเกรงว่า หากเสนอแล้ว จะไม่เป็นไปตามที่ต้องการ กล่าวคือ รัฐมนตรียุติธรรมต้องการเสนอนายสวัสดิ์ โชติพานิช อธิบดีศาลอุทธรณ์ชั้นดำรงตำแหน่งประธานศาลฎีกา แต่ ก.ต. เสี่ยงข้างมากจะเสนอชื่อนายประมาณ ชั้นชื่อและนายประวิทย์ ชัมภรัตน์ อธิบดีศาลอุทธรณ์ภาคหนึ่ง เข้าชิงทางรัฐมนตรียุติธรรมจึงต้องรอให้ ก.ต. 3 คนในกลุ่มนี้ซึ่งจะเกษียณอายุในเดือนกันยายนให้พ้นจากตำแหน่ง

ก.ต. ไปก่อน จึงจะเสนอชื่อนายสวัสดิ์ เป็นประธาน ศาลฎีกา เข้า ก.ต. ในต้นเดือนตุลาคม

- ฉะนั้นทาง ก.ต. จึงลงมติให้นายประมาณ ชันชื้อ ปลัดกระทรวงยุติธรรม โอนกลับมาเป็นข้าราชการตุลาการ ในวันที่ 19 สิงหาคม นั้นเอง โดยไม่สนใจต่อการขอลอนวาระนี้ออกไป ของรัฐมนตรียุติธรรมโดยเชื่อว่า ก.ต. มีอำนาจพิจารณาในเรื่องนี้ และได้กำหนดให้ วันที่ 26 สิงหาคม เป็นวันประชุมพิจารณาแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการตุลาการ โดยไม่รอการเสนอชื่อของ รัฐมนตรียุติธรรมอีกต่อไป

21 สิงหาคม 2534 ... รัฐมนตรียุติธรรมออกตอบโต้ทันทีว่า ก.ต. ไม่มีอำนาจที่จะทำเช่นนั้น การประชุมในวันที่ 26 สิงหาคมในเรื่องแต่งตั้ง โยกย้าย จะไม่มีผลทางกฎหมาย เนื่องจากตามมาตรา 19 แห่งพ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. 2521 บัญญัติไว้ว่า ให้รัฐมนตรีเสนอชื่อแต่งตั้งโยกย้าย ต่อ ก.ต.

- ในขณะที่ทาง ก.ต. เห็นว่าฝ่ายบริหารได้เข้าไปก้าวล่วงอำนาจของฝ่ายตุลาการอย่างจะแจ้งที่สุดในประวัติศาสตร์ของกระทรวงยุติธรรม ที่ผ่านมา

23 สิงหาคม 2534 ... บรรดาผู้พิพากษากลุ่ม "ยังเดิร์ก" ของกระทรวงยุติธรรมประมาณ 60 คน ร่วมกันถวายสักการะพระรูปกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ เพื่อเป็นกำลังใจให้กับการต่อสู้ของ ก.ต. กับอำนาจทางการเมืองที่มาครอบงำ

26 สิงหาคม 2534 ... การประชุม ก.ต. ยุติลงโดยไม่มีกรหีบยกเรื่องการ

แต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการตุลาการชั้น 8-9 อันหมายถึงการแต่งตั้ง ประธาน และรองประธานศาลฎีกาชั้นพิจารณา เนื่องจากในที่ประชุมตกลงกันไม่ได้ มีเสียง 6 ต่อ 6 ที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยในการที่จะหยิบยกเรื่องนี้ขึ้นมาพิจารณาก่อนที่รัฐมนตรียุติธรรม จะเสนอชื่อเข้า ก.ต. ตามมาตรา 19 แห่งพ.ร.บ.ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. 2521 นายโสภณ รัตนกร ประธานศาลฎีกาที่กำลังจะเกษียณในฐานะประธาน ก.ต. จึงตัดสินใจให้เลื่อนการพิจารณาแต่งตั้งไปในวันที่ 2 กันยายน 2534 เนื่องจากตนได้ติดต่อกับหรือตกลงกับ "ผู้ใหญ่" ไว้แล้วว่าจะให้รัฐมนตรียุติธรรม เสนอรายชื่อแต่งตั้งโยกย้าย ในวันที่ 2 กันยายน (ผู้ใหญ่ในที่นี้ภายหลังนายโสภณเปิดเผยว่าเป็นนายอานันท์ ปันยารชุน นายกรัฐมนตรี และนายสัญญา ธรรมศักดิ์ อดีตประธานศาลฎีกา และปัจจุบันเป็นประธานองคมนตรี)

2 กันยายน 2534 ... ก.ต. มีมติแต่งตั้ง นายประวิทย์ ชัมภรัตน์ อธิบดีศาลอุทธรณ์ ภาคหนึ่งขึ้นเป็นประธานศาลฎีกาโดยใช้อำนาจตามมาตรา 40 แห่งพ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. 2521 (ให้สิทธิ ก.ต. ที่จะเสนอในเรื่องที่ ก.ต. มีหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ใน พ.ร.บ. ฉบับนี้) หลังจาก ก.ต. 5 คนฝ่ายข้างน้อยเดินออกจากที่ประชุมด้วยเห็นว่า ก.ต. จะนำวาระนี้ขึ้นพิจารณาไม่ได้ หากไม่เป็นไปตามมาตรา 19 ของ พ.ร.บ. ฉบับเดียวกัน

จึงเห็นว่าควรเลื่อนวาระนี้ออกไปก่อน

- ในขณะที่เดียวกัน ทางด้านรัฐมนตรียุติธรรม ให้เหตุผลว่าตนยัง พิจารณารายชื่อไม่เสร็จ ยังไม่พร้อมที่จะเสนอเข้าสู่ที่ประชุม ก.ต. ในวันที่ 2 กันยายน และยืนยันว่า มติ ก.ต. ครั้งนี้ผิดกฎหมาย กล่าวคือขัดต่อมาตรา 19 ตาม พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. 2521 และมาตรา 39 พ.ร.บ.ฉบับเดียวกันที่ให้องค์ประชุม ก.ต. ต้องมีไม่น้อยกว่า 7 คน และถ้ามีการพิจารณาเรื่องเกี่ยวกับตัว ก.ต. คนใดโดยเฉพาะคนนั้นจะไม่มีสิทธิเข้าร่วมประชุม องค์ประชุมในวันที่ 2 กันยายน ที่มีอยู่ 7 คน จึงเหลือ 6 คน เมื่อนายประวิทย์ ชัมภรัตน์ ต้องออกจากที่ประชุมในขณะที่มีการพิจารณาแต่งตั้งตนเป็นประธานศาลฎีกา ฉะนั้นนายประภาศน์ จะไม่วิโถงและไม่นำขึ้นทูลเกล้าฯ

16 กันยายน 2534 ...ก.ต.กลุ่ม 7 คน ลงมติรับรองมติ 2 กันยายน ยืนยันให้นายประวิทย์ ชัมภรัตน์ เป็นประธานศาลฎีกา และย้ำว่ามติดังกล่าวถูกต้องตามกฎหมายมาตรา 40 ที่ให้ ก.ต.สามารถยกเรื่องการแต่งตั้งโยกย้ายขึ้นพิจารณาได้หากรัฐมนตรีไม่เสนอเข้า ก.ต. ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายก็เพื่อให้ตุลาการเป็นอิสระ ไม่ถูกควบคุมโดยฝ่ายบริหาร

- ในกรณีนี้ฝ่ายคัดค้านโต้แย้งว่าหากกฎหมายไม่ให้อำนาจรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอรายชื่อเข้าไปให้ ก.ต. พิจารณาแล้วประชาชนจะคุมอำนาจตุลาการได้อย่างไร (รมต.)

มีอำนาจเสนอตาม มาตรา 19 และมีอำนาจวิโต้ตาม
มาตรา 42 หาก ก.ต. ทบทวนใหม่แล้วมีมติประการ
ใดรมต. ต้องปฏิบัติตามจะโต้แย้งไม่ได้ตามมาตรา 43)

- ฝ่ายนักวิชาการมองว่า โดยระบบที่วางไว้ใน พ.ร.บ.
ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. 2521 ได้
ประกันความเป็นอิสระของผู้พิพากษาไว้ที่ระบบ ก.ต.
ให้ในที่สุดแล้วอำนาจในการโยกย้ายแต่งตั้ง ให้คุณให้
โทษแก่ผู้พิพากษาต้องอยู่กับคณะกรรมการตุลาการ ที่ผู้
พิพากษาเขาเลือกตั้งกันมา

- 18 กันยายน 2534 ...อดีตประธานศาลฎีกา และผู้พิพากษาอาวุโส 4 ท่าน
ร่วมกันทำหนังสือถึงนายกรัฐมนตรี สนับสนุนความถูก-
ต้องในมติ ก.ต. วันที่ 2 กันยายน (นายบัญญัติ สุชีวะ,
นายวิกรม เมลาฉนนท์, นายถนอม ครูไพศาล,
นายเกษม นาชัยเวียง)
- 20 กันยายน 2534 ...นายโสภณ รัตนกร ประธานศาลฎีกา ทำบันทึกถึง
นายกรัฐมนตรียืนยันว่ามติ ก.ต. ชอบด้วยกฎหมายและ
ขอให้นายกรัฐมนตรีในฐานะประมุขฝ่ายบริหาร นำชื่อ
ประธานศาลฎีกา ตามมติ ก.ต. ดังกล่าวขึ้นทูลเกล้าฯ
- 24 กันยายน 2534 ...ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจำนวน 91 คน ลงชื่อในหนังสือ
ขั้บรัฐมนตรี ฐานทำลายตุลาการ
- 28 กันยายน 2534 ...ผู้พิพากษาใหญ่น้อยทั่วประเทศ 500-700 คน ลงชื่อ
สนับสนุนมติ ก.ต. วันที่ 2, 16 กันยายนว่าชอบด้วย
กฎหมายอีกทั้งมีมติขั้บรัฐมนตรียุติธรรมและต่อต้านการ
แทรกแซงความเป็นอิสระของฝ่ายตุลาการ โดยตั้งให้

นายอุดม เฟื่องฟู้ง เป็นประธานคณะกรรมการเพื่อความ
เป็นอิสระของตุลาการ

29 กันยายน 2534 ... คณะทำงานเพื่อเป็นอิสระของตุลาการได้ทำหนังสือถึง
นายกรัฐมนตรี เสนอให้ปลดนายประภาศน์ อวยชัย
จากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

30 กันยายน 2534 ... รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ได้แต่งตั้งผู้ช่วย
ทำงานแทนประธานศาลฎีกา รองประธานศาลฎีกาคน
ที่ 1 ซึ่งเกษียณอายุราชการไปและโอนปลัดกระทรวง
ยุติธรรมนายประมาณ ชันชื้อ ซึ่งขอโอนกลับเป็น
ข้าราชการตุลาการไปช่วยราชการ รองประธานศาล
ฎีกาคนที่ 3 สุดท้ายแต่งตั้งให้รองปลัดกระทรวงยุติ-
ธรรมทำงานแทนปลัดกระทรวงฯ โดยที่ทั้งสามตำแหน่ง
ดังกล่าวถือเป็น ก.ต. โดยตำแหน่งด้วย

1 ตุลาคม 2534 ... นายกรัฐมนตรีให้สัมภาษณ์ว่า "... ไม่มีกระทรวงไหน
ที่ข้าราชการ 200 คน เดินมาหานายกฯ แล้วบอกให้
ปลดรัฐมนตรี เป็นไปไม่ได้ไม่อย่างนั้นก็จะปกครองกัน
ไม่ได้ (ไทยรัฐ 1 ต.ค. 2534)

... ในระหว่างสถานการณ์ขัดแย้งที่ดำเนินมาอย่างต่อเนื่อง
ในช่วงนี้มีข่าวของใบปลิว บัตรสนเท่ห์ โจมตีกันไปมา
ระหว่างทั้งสองฝ่าย ตลอดจนถึงการแสดงออกด้วยวิธี
การต่างๆ ในการสนับสนุนฝ่ายที่ตนเห็นว่าถูกต้องมีทั้ง
แถลงการณ์ จดหมายเปิดผนึก บทความ และการให้
สัมภาษณ์ปรากฏออกมาตามหน้าหนังสือพิมพ์เกือบทุกวัน

3 ตุลาคม 2534 ... ก.ต. มีมติแต่งตั้ง นายสวัสดิ์ โชติพานิช เป็นประธาน

ศาลฎีกาตามที่รัฐมนตรียุติธรรมเสนอ โดยไม่มี ก.ต. ฝ่ายเสียงข้างมากที่เหลืออยู่ 3 คนเข้าประชุมด้วย เนื่องจากเห็นว่าการประชุมครั้งนี้ไม่ชอบด้วยกฎหมาย มีบุคคลที่ไม่มีสิทธิ์เข้าร่วมประชุมในฐานะ ก.ต. อยู่ในที่ประชุมถึงสองคน คือรักษา การแทนรองประธาน ศาลฎีกาคนที่ 1 (นายถาวร ตันตราภรณ์) และรักษา การแทนปลัดกระทรวงยุติธรรม (นายจรัส หัตถกรรม) และ ก.ต. ยังเสนอให้รัฐมนตรียุติธรรมดำเนินการ สอบสวนผู้พิพากษาที่เป็นตัวการปลุกปั่นก่อความวุ่นวาย ในหมู่ ตุลาการ

- การประชุม ก.ต. ครั้งนี้ถูกโจมตีว่ามีปัญหาในเรื่องขององค์ประชุม เนื่องจากองค์ประชุม 8 คน มีผู้ไม่มีสิทธิ์ 2 คนจึงเหลือเพียง 6 คน ซึ่งถือว่าไม่ครบองค์ประชุมตามกฎหมายมติ ก.ต. 3 ตุลาคมจึงไม่ถูกต้องและไม่สมควรนำขึ้นทูลเกล้าฯ

8 ตุลาคม 2534

... คณะรัฐมนตรีเห็นควรส่งเรื่องให้คณะกรรมการกฤษฎีกา ชุดใหญ่พิจารณาเพื่อเป็นการกลั่นกรองเรื่องให้รัฐบาล ซึ่งมีทั้งเสียงสนับสนุนและเสียงคัดค้านจากฝ่ายต่าง ๆ ในรูปของคำให้สัมภาษณ์ มีทั้งสนับสนุน โจมตี และแสดงความผิดในอดีตของฝ่ายตรงข้าม พร้อมหลักการและข้อกฎหมายสนับสนุนฝ่ายตน หนังสือพิมพ์ "มติชน" อ้างแหล่งข่าวระดับสูงในทำเนียบรัฐบาล (18 ต.ค. 34) ว่าเบื้องหลังที่นายกรัฐมนตรีตัดสินใจส่งมติ ก.ต. ให้กฤษฎีกาตีความเกิดจาก เมื่อวันที่ 4 ตุลาคม

ม.ล.ทวิสันต์ ลดาวัลย์ ราชเลขาธิการได้มีหนังสือมาถึงเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเรื่องฎีกาของคณะตุลาการที่ทูลเกล้าฯต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ข้อความยาว 3 หน้า กล่าวถึงรัฐมนตรียุติธรรมว่าไปก้าวก้าวอ่านาจอิสระของตุลาการ ด้วยการใช้อ่านาจอหน้าที่โดยปราศจากความสุจริตใจ

- 9 ตุลาคม 2534 ... คณะทำงานสอบสวนข้อเท็จจริงและสอบวินัยผู้พิพากษาที่ออกมาเคลื่อนไหวขับรัฐมนตรียุติธรรมได้เริ่มดำเนินการสอบสวนเป็นวันแรก
- 16 ตุลาคม 2534 ... เทปดักฟังโทรศัพท์ระหว่าง "ป" กับ "ส" ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์ เป็นการเจาะหาหรือ วางแผนระหว่าง "ป" กับ "ส" ซึ่งพาดพิงถึงผู้ใหญ่หลายคนในหลายสถาบันกระพือให้สถานการณ์ความขัดแย้งลุกลามออกไป
- 24 ตุลาคม 2534 ... คณะกรรมการกฤษฎีกา เสร็จสิ้นการพิจารณาระบุประกาศนียบัตร ทั้ง 6 ประเด็น ก.ต. ยืนยันไม่รับผลการวินิจฉัยของกฤษฎีกา
- 25 ตุลาคม 2534 ... กลุ่มนักกฎหมายผู้พิพากษาระดับสูงเสนอแนะให้นายกรัฐมนตรีร่วมมือกับ รสช. ใช้มาตรา 27 ยุบ ก.ต. เพื่อเริ่มต้นกันใหม่
- 28 ตุลาคม 2534 ... คณะทำงานเพื่อความ เป็นอิสระของอำนาจตุลาการนัดชุมนุมใหญ่ วันที่ 2 พฤศจิกายน หากนายกรัฐมนตรียังไม่มีการตัดสินใจใด ๆ แต่แล้วก็ได้เลื่อนการชุมนุมไปด้วยเหตุผล "ไม่ต้องการบีบนายกรัฐมนตรีน"

- 30 ตุลาคม 2534 ...ร่าง พ.ร.บ. ยุบ "ก.ต." 13 มาตรา ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์ ส่วนรัฐบาลปฏิเสธว่าไม่ทราบและไม่รู้เห็นเกี่ยวกับร่าง พ.ร.บ. ฉบับนี้
- 31 ตุลาคม 2534 ...ท่ามกลางกระแสข่าว มีกฎหมายของทำเนียบรัฐบาลร่าง พ.ร.บ. ยุบ ก.ต. เรียบร้อยแล้ว ข่าวลือสะพัดตามมาทางหน้าหนังสือพิมพ์ว่านายประภาศน์ อวยชัย จะถูกปลดจากตำแหน่งรัฐมนตรียุติธรรม ผู้ที่จะเข้ามาแทนคือนายอรุณ ภาณพงศ์ อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ กรรมการกฤษฎีกาที่มีความใกล้ชิดกับนายอานันท์ ปันยารชุน นายกรัฐมนตรี และในวันเดียวกันนั้น นายกรัฐมนตรีได้เจรจาลับกับรัฐมนตรียุติธรรม 2 ชั่วโมง ผลคือนายกรัฐมนตรียอมรับว่ากรณี ก.ต. จะยึดเชื้อออกไปอีก
- 4 พฤศจิกายน 2534 ...ที่ประชุม ก.ต. มีมติยืนยันมติวันที่ 3 ตุลาคม ตามที่รัฐมนตรียุติธรรมใช้สิทธิวีโต้ แต่ในขณะเดียวกันก็เกิดข้อโต้แย้งว่าการใช้สิทธิของรัฐมนตรีไม่สามารถทำได้ เพราะรัฐมนตรี เห็นด้วยกับมติวันที่ 3 ตุลาคมตั้งแต่แรกแล้ว อีกด้านหนึ่งคณะทำงานเพื่อความโปร่งใสของตุลาการ นัดชุมนุมใหญ่ 9 พฤศจิกายน ลงชื่อ 700 คน ถวายฎีกา
- 5 พฤศจิกายน 2534 ...ในห้วงแห่งความสับสนว่านายกรัฐมนตรีกุลเกล้าฯ มติ ก.ต. หรือยังทูลเกล้าฯ มติวันที่ 2 กันยายน หรือมติวันที่ 3 ตุลาคม หรือทูลเกล้าฯ ทั้งสองมตินั้น "ไทยรัฐ" บอกว่ายัง "มติชน" ระบุว่านายกรัฐมนตรีตัดสินใจนำ

มติ ก.ต. วันที่ 3 ตุลาคม ขึ้นทูลเกล้าฯแล้วในตอนค่ำ
ของวันที่ 5

7 พฤศจิกายน 2534 ...คณาจารย์นิติศาสตร์จาก 4 สถาบันจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์
รามคำแหง และสุโขทัยธรรมมาธิราชจำนวน 78 คน
ลงชื่อถวายฎีกาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขอพระ-
บารมีเป็นที่พึ่ง และยังได้ทำจดหมายถึงนายกรัฐมนตรี
ชี้ถึงการใช้สิทธิ์อันไม่สุจริตของรัฐมนตรียุติธรรม และ
คัดค้านมติ ก.ต. วันที่ 3 ตุลาคม

8 พฤศจิกายน 2534 ...โปรดเกล้าฯ นายสวัสดิ์ โชติพานิช เป็นประธานศาล
ฎีกา โดยนายกรัฐมนตรีไม่ยอมให้รายละเอียดว่าเหตุ
ใดจึงตัดสินใจเลือกนามติ ก.ต. วันที่ 3 ตุลาคม ขึ้น
ทูลเกล้าฯ

กระบวนการแต่งตั้งประธานศาลฎีกาและประเพณีปฏิบัติ

กระบวนการแต่งตั้งประธานศาลฎีกา จะเริ่มต้นที่สำนักงานส่งเสริม
งานตุลาการ โดยเลขาธิการสำนักงานส่งเสริมฯจะเป็นเจ้าหน้าที่เบื้องต้นที่จะ
ตั้งเรื่องขึ้นก่อน เมื่อมีตำแหน่งประธานศาลฎีกาว่างลง โดยการแจ้งต่อปลัด
กระทรวงยุติธรรมพร้อมรายชื่อตามอาวุโสของผู้ที่เหมาะสมจะดำรงตำแหน่ง
ประธานศาลฎีกา หากปลัดกระทรวงฯเห็นด้วยก็จะเสนอรายชื่อต่อไปยังรัฐมนตรี
ยุติธรรม หากรัฐมนตรีเห็นชอบก็นำเสนอเข้าที่ประชุมก.ต. (ตามมาตรา 19)
หากที่ประชุมก.ต. เห็นชอบก็จะส่งมติไปยังรัฐมนตรี รัฐมนตรีก็จะนำขึ้นทูลเกล้าฯ
ประกาศแต่งตั้ง แต่หาก ก.ต. ไม่เห็นด้วยก็จะเสนอบุคคลที่ ก.ต. เห็นว่าเหมาะ
สมควรว่าไปยังรัฐมนตรียุติธรรม หากรัฐมนตรียุติธรรมไม่เห็นด้วยกับ ก.ต. ก็มี

สิทธิวิโต้ภายในหนึ่งเดือน (มาตรา 42, 43) ก.ต. จะต้องรับพิจารณาทบทวน
 มติออกมาเป็นเช่นใด รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ก็จำเป็นที่จะต้องนำข้อ
 นั้นขึ้นทูลเกล้าฯแต่งตั้ง

ในส่วนของประเพณีปฏิบัติในการแต่งตั้งประธานศาลฎีกาธรรมเนียม
 ประเพณีที่ปฏิบัติเป็นแบบแผนกันตลอดมาตามลำดับขั้นตอน คือ

1) จะต้องมีการพิจารณาการแต่งตั้งโยกย้ายแทนผู้เกษียณอายุ
 ราชการก่อนการพิจารณาเงินเดือน โดยจะพิจารณาแต่งตั้งในเดือนสิงหาคมหรือ
 ต้นเดือนกันยายนจากนั้นจึงมีการพิจารณาขึ้นเงินเดือน (แนวหน้า, 29 กย.
 2534 : 3) เพราะหากพิจารณาขึ้นเงินเดือนก่อนแล้วจะทำให้เกิดปัญหาขึ้นเงิน
 เดือนอาจไม่สัมพันธ์กับตำแหน่งที่จะแต่งตั้งใหม่ (อุดม เฟื่องฟู้ง, สัมภาษณ์)

2) โดยปกติตามประเพณีต้องแต่งตั้งระดับสูงก่อน จึงจะสามารถ
 เลื่อนระดับต่ำได้

3) คุณสมบัติของประธานศาลฎีกา คู่ที่อาวุโส ความสามารถ และ
 ความประพฤติ โดยที่ส่วนใหญ่จะมาจากอธิบดีศาลอุทธรณ์ ประเพณีปฏิบัติข้อนี้
 มิได้ถือปฏิบัติตายตัว เนื่องจากผู้ที่มีอาวุโสน้อยกว่าก็เคยขึ้นดำรงตำแหน่งประธาน
 ศาลฎีกาและอดีตประธานศาลฎีกาที่ไม่เคยเป็นอธิบดีศาลอุทธรณ์มาก่อนก็เคยมีแต่
 ทั้งนี้ข้อยกเว้นทั้งสองก็เกิดได้น้อยครั้งมาก ตั้งแต่มีกระทรวงยุติธรรมมา

4) ตามประเพณีมติของ ก.ต. ภายใน ก.ต. เองจะยอมรับมติของ
 เสียงข้างมาก และมติซึ่งปรากฏออกมาก็จะเป็นที่ยอมรับของบรรดาผู้พิพากษา
 ฉะนั้นโดยธรรมเนียมประเพณีปฏิบัติที่ผ่านมา เมื่อ ก.ต. มีมติแต่งตั้งอย่างไร ก็
 มักเป็นไปตามนั้น

องค์ประกอบของคณะกรรมการตุลาการประกอบด้วย กรรมการสามประเภท รวม 12 คน ดังต่อไปนี้

1. กรรมการโดยตำแหน่ง ได้แก่ ประธานศาลฎีกา รองประธานศาลฎีกาคนที่หนึ่ง อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ และปลัดกระทรวงยุติธรรม รวม 40 คน
2. กรรมการที่ได้รับเลือกตั้งจากผู้พิพากษาทั่วประเทศโดยเลือกจากผู้พิพากษาชั้น 7 ขึ้นไป รวม 4 คน
3. กรรมการที่ได้รับเลือกตั้งจากผู้พิพากษาทั่วประเทศ โดยเลือกจากผู้พิพากษาย่านาญ จำนวน 4 คน

ความเป็นมาและความขัดแย้งที่เกิดขึ้น

อาจกล่าวได้ว่าความขัดแย้งในกรณีการแต่งตั้งประธานศาลฎีกาครั้งนี้เกิดจากการชว่งชิงตำแหน่งประธานศาลฎีกา ระหว่าง ก.ต. สองฝ่าย หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นชว่งชิงอำนาจกันในหมู่ตุลาการ เพราะตำแหน่งเป็นสิ่งที่น่าไปสู่อำนาจ แต่ความขัดแย้งครั้งนี้ประกอบด้วยกลุ่มสามกลุ่ม โดยฝ่ายหนึ่งต้องการให้นายสวัสดิ์ โชติพานิช เป็นประธานศาลฎีกา เนื่องจากนายสวัสดิ์มีอาวุโสถึงส่วนอีกฝ่ายต้องการเห็นคนอื่นเป็นประธานศาลฎีกาซึ่งจะเป็นใครก็ได้ระหว่างนายประมาณชันชื้อ หรือนายประวิทย์ ชัมภรัตน์ เนื่องจากเห็นว่านายสวัสดิ์ มีคุณสมบัติบางประการที่ไม่เหมาะสม และหากการโยกย้ายแต่งตั้งของข้าราชการตุลาการเป็นไปตามครรลองที่เคยปฏิบัติกันมาจนเป็นประเพณี ความขัดแย้งครั้งนี้ก็คงจะต่อสู้กันเพียงภายในสนามของ ก.ต. เท่านั้น และหากมติ ก.ต. ออกมาอย่างไรก็คงทราบผลของการต่อสู้ แต่บังเอิญความขัดแย้งครั้งนี้มีฝ่ายที่สามเข้ามาเกี่ยวข้อง คือ ฝ่ายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม นายประภาศน์ อวยชัย

อดีตรองประธานศาลฎีกา และ ก.ต. ซึ่งกลายเป็นฝ่ายเดียวกับกลุ่มที่สนับสนุน นายสวัสดิ์ หรือฝ่ายนายสวัสดิ์ โดยปริยาย และกลายเป็นความขัดแย้งทางการเมือง สุดท้ายก็หลุดออกจากสนามของระบบราชการ มาสู่สังคมภายนอก โดยการเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์

นายแก้วสรร อติโพธิ นักวิชาการทางกฎหมายได้แสดงความเห็นต่อเรื่องนี้ไว้ว่า

... เรื่องวิกฤตตุลาการนี้ ผมมองภาพรวมแล้วก็ชัดเจนอยู่ว่ามันถึงคราวจะเกิดจริง ๆ เริ่มจากวงการผู้พิพากษาที่แตกแยกฝั่งรุกราก่อนแล้ว แล้วยังมาได้รัฐมนตรียุติธรรมเป็นอดีตตุลาการ ที่ไปถือตนสมคบเป็นพวกพ้องกับฝ่ายหนึ่งเข้าอีกมันก็เลยเกิดเป็นวิกฤติ เป็นการยึดอำนาจปกครองตุลาการกันขึ้นมา...

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, 17-23 พย. 34)

ส่วนนายศักดิ์ สอนงชาติ ก.ต. บ่านาญกล่าวว่ "... ที่เกิดขัดแย้งขึ้นในครั้งนีเนื่องมาจากการโยกย้ายเมื่อปีที่แล้ว ในการพิจารณาตำแหน่งอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์นั้นมีการแข่งขันกัน แต่ในที่สุดนายสวัสดิ์ โชติพานิช ก็ได้รับแต่งตั้งให้เป็น... ด้วยเสียงข้างมาก ทำให้ ก.ต. ที่แพ้เมื่อปีที่แล้วเกิดความเจ็บแค้น..." (ไทยรัฐ, 4 ตค. 34) และนายวิญญู เครื่องาม ผู้ช่วยเลขาธิการสำนักนายกรัฐมนตรีก้ได้กล่าวไว้ว่าความขัดแย้งครั้งนี้นี้ลึก ๆ แล้ว มันมีความร้ายฉานกันมานาน (วิญญู เครื่องาม, สัมภาษณ์) ฉะนั้นจากที่กล่าวมาข้างต้นทั้งสามความเห็นพอจะสะท้อนให้เห็นได้ว่า ความขัดแย้งในการแต่งตั้งประธานศาลฎีกาครั้งนี้ มีสาเหตุมาจากความขัดแย้งกันในวงการตุลาการมาก่อนแล้ว เป็นการชิงอำนาจกันระหว่างตุลาการสองกลุ่ม ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

กลุ่มนายสวัสดิ์ โชติพานิช เป็นกลุ่มซึ่งมีอำนาจอยู่เดิมในหมู่ตุลาการ และนายสวัสดิ์ก็มีอาวุโสถึงที่จะเป็นผู้ดำรงตำแหน่งต่อจากนายโสภณ รัตนากร แต่ภายในหมู่ผู้พิพากษาได้เกิดการรวมตัวกันของผู้พิพากษาระดับ 4 ระดับ 5 ที่ เรียกว่า กลุ่มยังเติร์ก ต้องการผลักดันกลุ่มของนายสวัสดิ์ให้พ้นออกไปจากวงจร อำนาจ และไม่เห็นด้วยที่จะให้นายสวัสดิ์ดำรงตำแหน่งประธานศาลฎีกา เนื่องจาก เห็นว่านายสวัสดิ์มีคุณสมบัติไม่เหมาะสมเนื่องจากนายสวัสดิ์ไม่มีความสามารถ ในทางอรรถคดี จากบันทึกการประชุมก.ต. เมื่อวันที่ 2 กันยายน พ.ศ. 2534 พอจะสะท้อนทรรศนะนี้ออกมาได้จากข้อพิจารณาของนายวิฑูรย์ ตั้งตรงจิตรต์ เกี่ยวกับความไม่เหมาะสมของนายสวัสดิ์ โชติพานิช ในการที่จะแต่งตั้งให้ดำรง ตำแหน่งประธานศาลฎีกา (แนวหน้า, 23 กย. 34)

...สำหรับท่านสวัสดิ์ โชติพานิช ...ท่านเคยถูกส่งคืนตัวถึง 2 ครั้ง จากผู้บังคับบัญชา นับว่าเป็นความเสียหายของผู้ที่เป็นผู้พิพากษา ท่านเป็นผู้ พิพากษาที่ทำงานในด้านตุลาการน้อยมาก เพราะว่าศาลแพ่งศาลอาญาไม่เคยอยู่ อยู่ศาลอุทธรณ์ก็ไม่ถึงปี เท่าที่จำได้แล้วไปอยู่ฝ่ายธุรการตลอดมา ศาลฎีกาก็ไม่เคยอยู่ ...

กลุ่มยังเติร์กดังกล่าวค่อนข้างจะนับถือนายประมาณ ชันชื้อ ด้วยเห็น ว่าเป็นคนมีความสามารถ และเป็นผู้กว้างขวางในหมู่ผู้พิพากษา ดังนั้นเพื่อที่จะ กั้นนายสวัสดิ์ ฝ่ายกลุ่มยังเติร์กซึ่งมีอาวุโสที่อยู่ฝ่ายนี้ คือ นายโสภณ รัตนากร ประธานศาลฎีกา และ ก.ต. อีกจำหนึ่งจึงผลักดันให้นายประมาณขึ้นรับตำแหน่ง ปลัดกระทรวงยุติธรรม ในปี พ.ศ. 2533 โดยมีพล.ต.ท. จำรัส มังคลารัตน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมในขณะนั้นสนับสนุนเนื่องจากก็มีความสัมพันธ์ ส่วนตัวที่ดีกับนายประมาณ การผลักดันให้คุณประมาณเป็นปลัดกระทรวงฯ นั้นก็

เพื่อจะได้มีเสียงใน ก.ต. เพิ่มขึ้น ในขณะที่เดียวกันนายสวัสดิ์ก็ทราบดีว่าใน ก.ต. เสียงข้างมากจะไม่สนับสนุนตนและมีข่าวลือตลอดออกมาว่า ก.ต. เสียงข้างมากจะสนับสนุนนายประมาท ซึ่งยังมีอาวุโสอ่อนกว่ามาก ยังมีผู้พิพากษาที่อาวุโสกว่านายประมาทอีกหลายคน นายสวัสดิ์จึงได้ดึงนายประภาศน์ อวยชัย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมมาสนับสนุนฝ่ายตน ซึ่งนายประภาศน์ ก็ได้ให้การสนับสนุนนายสวัสดิ์ เป็นอย่างดีด้วยตนเอง เคยเสียใจกับระบบเนื่องจากเคยต้องเสียตำแหน่งประธานศาลฎีกาให้กับผู้ที่มีอาวุโสต่ำกว่า

เรื่องนี้คงต้องย้อนกลับไปเมื่อปี พ.ศ. 2527 นายประภาศน์ อวยชัย เป็นรองประธานศาลฎีกาคนที่หนึ่ง และลงแข่งชิงตำแหน่งประธานศาลฎีกากับนายสรรเสริญ ไกรจิตติ อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ ซึ่งมีอาวุโสสูงกว่า แต่มีอายุราชการเหลืออยู่ 2 ปี ในขณะที่นายประภาศน์เหลืออายุราชการอยู่เพียงปีเดียว นายประภาศน์จึงได้ทำข้อตกลงกับนายสรรเสริญให้หลีกทางให้นายประภาศน์ได้ขึ้นก่อนหนึ่งปี และให้นายสรรเสริญดำรงตำแหน่งประธานศาลฎีกาหนึ่งปี โดยทำเป็นหนังสือข้อตกลง แต่ปรากฏว่าเมื่อมีการประชุม ก.ต. เพื่อแต่งตั้งประธานศาลฎีกาจริง ๆ นายสรรเสริญได้ลงแข่งชิงด้วย มิได้เป็นไปตามที่ตกลงกันไว้จึงเกิดความขัดแย้งกันขึ้นระหว่างสองฝ่าย คณะกรรมการ ก.ต. หลายท่านเห็นว่าหากเลือกคนใดคนหนึ่งก็จะเกิดปัญหาจึงตัดสินใจดันคนที่มีความอาวุโสต่ำกว่าสองท่านขึ้นแทน ปรากฏว่าก็ยังไม่เหมาะสมอีก จึงต้องนำเอาคนที่ห้าคือนายบุญญู ชีรนิติ ขึ้นมาเป็นประธานศาลฎีกาแทน โดยที่นายประภาศน์แพ้ได้เพียงคะแนนเดียว ทำให้นายประภาศน์รู้สึกเสียใจกับระบบ จะสังเกตเห็นได้จากการย้ายถึงความอาวุโสของนายสวัสดิ์ที่อยู่ตลอดเวลา ประกอบกับเมื่อนายประภาศน์เกษียณอายุไปแล้ว ก็ได้รับเลือกเป็น ก.ต. ในขณะนั้นก็มีปัญหาเห็นไม่ตรงกันหลายเรื่อง ในทางนโยบายของกระทรวงกับคนรุ่นใหม่ คือรุ่นของนาย

โสภณ รัตนากร ภายหลังจากนายประภาศน์ก็ไม่ได้รับเลือกเป็น ก.ต. อีก จนได้มาเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

จากที่กล่าวมาข้างต้น จึงทำให้นายประภาศน์สนับสนุนนายสวัสดิ์ ส่วนในเรื่องฐานสนับสนุนของทั้งสองฝ่าย ทางด้านนายสวัสดิ์ ซึ่งทำหน้าที่ในฝ่ายบริหารมานาน ทำให้นายสวัสดิ์มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้ใหญ่ในวงการต่าง ๆ ทั้งในวงการเมืองและวงการทหาร และมีฐานอยู่ใน ก.ต. จำนวนหนึ่ง ส่วนฝ่ายที่ไม่สนับสนุนนายสวัสดิ์ ก็มีกลุ่มยังเดิร็ก และกลุ่มของนายโสภณ รัตนากร รวมทั้งผู้พิพากษาส่วนใหญ่ เนื่องจากนายโสภณ รัตนากร และนายสุรัตน์ ศรีอนุพันธ์ ก.ต. อีกคนหนึ่งมีลูกศิษย์จำนวนมาก ที่อยู่ในระดับผู้พิพากษาศาลฎีกาศาลอุทธรณ์ เป็นต้น

ฉะนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าเป็นการต่อสู้แย่งชิงอำนาจกันระหว่างกลุ่มอำนาจเก่าใน ก.ต. กับคนรุ่นใหม่ที่ไม่เห็นความอาวุโสสำคัญกว่าความสามารถ แต่การต่อสู้ดังที่ปรากฏนั้น จะเกิดขึ้นได้จำเป็นต้องมีเงื่อนไขบางประการที่จะทำให้เกิดการต่อสู้กันได้ โดยที่การต่อสู้จบลงภายใน ก.ต. กล่าวคือ

1. บังเอิญ ก.ต. 3 คนจะเกษียณอายุราชการพร้อมกันในสิ้นเดือนกันยายน ปี พ.ศ. 2534 ซึ่งรวมถึงนายโสภณ รัตนากร ประธานศาลฎีกาด้วย การที่ ก.ต. เสียข้งมากที่ไม่ต้องการให้นายสวัสดิ์เป็นประธานศาลฎีกา จะเกษียณพร้อมกันทีเดียว 3 คน ทำให้ฝ่ายนายสวัสดิ์และรัฐมนตรียุติธรรมสามารถใช้ช่องว่างทางกฎหมายในการต่อสู้โดยการอาศัยเวลาเป็นเครื่องมือคือสามารถถ่วงเวลาให้ ก.ต. ฝ่ายตรงข้ามเกษียณไปก่อน จึงเสนอเรื่องแต่งตั้งโยกย้ายเข้าสู่ ก.ต. ซึ่งตอนนั้นจำนวนคะแนนเสียงใน ก.ต. ก็จะไม่เปลี่ยนไป

2. รัฐมนตรียุติธรรมมาจากอดีตตุลาการ และเป็นรัฐมนตรี ที่ได้รับการแต่งตั้งในช่วงที่สภาวะการณ์ทางการเมืองอยู่ภายใต้สภารักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) และเป็นรัฐบาลที่มาจาก การรัฐประหาร การจะเกิดและการสิ้นสุดของรัฐบาลไม่ได้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์บัญญัติ และประชาชนเป็นหลัก และทั้งรัฐมนตรียุติธรรมเป็นนักกฎหมายและอดีต ก.ต. เป็นคนในวงการตุลาการมาก่อน ทำให้นายประภาศน์รู้ข้อกฎหมายและรู้จักวงการนี้เป็นอย่างดี จึงมีความมั่นใจและประกอบกับนายประภาศน์เป็นผู้ที่มีภาพพจน์อันน่าเชื่อถือเมื่อต้องต่อสู้ด้วยตัวบทกฎหมาย สิ่งที่น่าจะสะท้อนให้เห็นได้ต่อประเด็นนี้ก็คือความเห็นของรัฐมนตรีบางท่าน " ..รัฐมนตรีหลายคนก็บอกผมว่า ผมไม่รู้เรื่องเลยว่าเรื่องนี้เป็นยังไง แต่ผมรู้ว่าอาจารย์ประภาศน์เป็นคนดี อีกคนหนึ่งก็บอกว่า ผมไม่รู้เรื่องเลยว่าเรื่องนี้เป็นยังไงแต่อาจารย์ประภาศน์เป็นศาลเก่า ท่านคงรู้ว่าอะไรเป็นอะไร.." (วิชฌุ เครื่องงาม, สัมภาษณ์)

3. เป็นยุคของการขยายตัวทางการสื่อสารและทางเศรษฐกิจ การสื่อสารมวลชนได้พัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็วไม่ว่าจะเป็นวิทยุ โทรทัศน์ โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ จะเห็นได้จากการลงทุนในแขนงการสื่อสารมวลชนเป็นเงินนับหมื่นล้าน ตั้งแต่เคเบิลทีวีการขยายสถานีเครือข่ายรับสัญญาณโทรทัศน์ ตลอดจนหนังสือพิมพ์ฉบับใหม่ ๆ ได้เกิดขึ้นและหลังสุดแม้หนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ภาคภาษาอังกฤษ ก็หันมาออกหนังสือพิมพ์ฉบับภาษาไทย แม้จะเป็นกลยุทธ์ทางการตลาดก็ตาม แต่นั่นก็หมายความว่า มีตลาดที่จะรองรับ ทางด้านตลาดแรงงานด้านสื่อสารมวลชน ดูได้จากความนิยมของนักศึกษาที่เลือกเรียนคณะนิเทศศาสตร์และวารสารศาสตร์ เพิ่มมากขึ้นทั้งภาครัฐบาล และภาคเอกชนในด้านเทคโนโลยีในวงการสื่อสารมวลชนได้มีการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้เพื่อการแข่งขัน ทำให้เกิดความฉับไวและรวดเร็วของการไหลเวียนของข่าว-

สารและด้วยเหตุนี้ หนังสือพิมพ์ในฐานะสื่อมวลชนที่มีเอกชนเป็นเจ้าของ ได้กลายเป็นทั้งเครื่องมือของการไหลของข่าวสารและเครื่องมือของการต่อสู้ในความขัดแย้งทางการเมืองนี้ด้วย

สถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองกรณีการแต่งตั้งประธานศาลฎีกา ปี พ.ศ. 2534 นี้แบ่งออกได้เป็น 4 ช่วงสถานการณ์ คือ

ช่วงที่ 1 ตั้งแต่วันที่ 19 สิงหาคม 2534 ถึงวันที่ 2 กันยายน 2534 ซึ่งเป็นช่วงที่มีข่าวครั้งแรกว่าเกิดความขัดแย้งขึ้นระหว่าง ก.ต. กับ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ในเรื่องการแต่งตั้งโยกย้าย อันหมายถึงการแต่งตั้งตำแหน่งประธานศาลฎีกาและรองอีกสามคน กระทั่งถึงวันที่ 2 กันยายน ที่ ก.ต. ใช้อำนาจตามมาตรา 40 แห่ง พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. 2521 มีมติแต่งตั้งนายประวิทย์ ชัมภรัตน์ เป็นประธานศาลฎีกา

ช่วงที่ 2 ตั้งแต่วันที่ 2 กันยายน 2534 ถึงวันที่ 3 ตุลาคม 2534 คือหลังจาก ก.ต. มีมติวันที่ 2 กันยายน แล้วถึงวันที่ 3 ตุลาคม ซึ่งเป็นวันที่ ก.ต. ใช้อำนาจตามมาตรา 19 แห่ง พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. 2521 แต่งตั้งนายสวัสดิ์ โชติพานิช เป็นประธานศาลฎีกาตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเสนอ

ช่วงที่ 3 ตั้งแต่วันที่ 3 ตุลาคม ถึงวันที่ 10-24 ตุลาคม ซึ่งเป็นช่วงที่คณะรัฐมนตรีมีมตินำกรณีความขัดแย้งทางข้อกฎหมายของมติทั้งสองของ ก.ต. เข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา ซึ่งเป็นคณะที่ปรึกษาทางกฎหมายของรัฐบาล

ช่วงที่ 4 ตั้งแต่วันที่ 24 ตุลาคม ถึงวันที่ 8 พฤศจิกายน คือเป็นช่วงเมื่อหลังกฤษฎีกาตีความแล้วจนถึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ นายสวัสดิ์ โชติพานิช เป็นประธานศาลฎีกา

สถานการณ์ความขัดแย้งช่วงที่หนึ่ง (19 ส.ค. 34 - 2 ก.ย. 34)

สำหรับสถานการณ์ช่วงนี้ ยังเป็นระยะที่ไม่ชัดเจนว่าเป็นความขัดแย้งเกี่ยวกับอะไร ใครอยู่ฝ่ายใด มีการชิงไหวชิงพริบในแง่ของการมีความพยายามที่จะผลักดันให้นายประภาศน์ เสนอเรื่องการแต่งตั้ง โยกย้ายเข้าสู่ ก.ต. เพื่อให้เป็นไปตามประเพณีปฏิบัติและเพื่อให้ทัน ก.ต. อีกสามท่านจะเกษียณอายุราชการ ซึ่งรวมถึงนายโสภณ รัตนากร ประธานศาลฎีกาด้วย ส่วนฝ่ายตุลาการ ปี พ.ศ. 2521 ในการที่จะเสนอวาระแต่งตั้งโยกย้ายซึ่งหากไม่เสนอ อีกฝ่ายจะทำอะไรต่อไม่ได้ ทั้งสองฝ่ายจึงยังยืนกันอยู่ โดยที่ต่างฝ่ายต่างมีความระแวงต่อกัน นายแก้วสรร อติโพธิ นักวิชาการให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ว่า (มติชน, 25 ส.ค. 34)

... หากนายกรัฐมนตรिलงมาจัดการเรื่องนี้ก็มีใช้เรื่องก้าวก่ายตุลาการอะไร เพราะเป็นเรื่องลงมาดูแลการบริหารงานราชการให้เรียบร้อย กฎหมายให้อำนาจฝ่ายบริหารเป็นผู้เสนอ แต่ไม่เสนอให้ถูกต้องก็เป็นความบกพร่องที่ฝ่ายบริหารต้องรับผิดชอบ นายฯฯ จะยื่นดูรัฐมนตรีของตนเล่น เกมกฎหมายกับ ก.ต. ไม่ได้ ราชการบ้านเมืองไม่ใช่เวทิมวย...

นายแก้วสรร เป็นเสียงหนึ่งที่พยายามเรียกร้องให้นายกรัฐมนตรื เข้าแก้ปัญหาภาวะครุภกรุ่นนี้ ในระหว่างช่วงที่หนึ่งนี้หนังสือพิมพ์บางฉบับก็เริ่มลงข่าวนี้บ้าง

แต่เป็นกรอบเล็ก ๆ และลงเป็นบางวัน เช่น สยามรัฐ แนวหน้า ส่วนไทยรัฐยัง
ไม่ได้ลงเลย แต่หนังสือพิมพ์มติชนลงข่าวนี้ทุกวันที่หน้า (1) โดยพาดหัวตัวกลาง
และพาดหัวเล็ก พร้อมข่าวเจาะลึกกว่าหนังสือพิมพ์ฉบับใด ๆ ในขณะที่วันที่
20, 21, 22 สิงหาคม ปี พ.ศ. 2534 มีข่าวใหญ่ระดับโลก คือการ
ปฏิวัติในรัสเซีย ข่าว ก.ต. ก็ไม่หลุดไปจากหน้าหนึ่ง โดยหัวหน้าข่าวหนังสือ
พิมพ์มติชนให้เหตุผลเกี่ยวกับความสนใจที่มีต่อข่าวนี้ว่า เริ่มได้กลิ่นข่าวว่าจะเกิด
ความขัดแย้ง และการแย่งอำนาจกัน ประการสำคัญเป็นเพราะตำแหน่งประธาน
ศาลฎีกาเป็นประมุขของสถาบันหนึ่งสามในของสถาบันหนึ่งในสามอำนาจอธิปไตย
ของประเทศ นายภาคภูมิ ป้องกันหัวหน้าข่าวสายการเมืองของหนังสือพิมพ์มติชน
ให้สัมภาษณ์ว่า

... โธ๊ะข่าวการเมืองก็มาหรือในที่ประชุมว่าจะต้องเล่นทุกวัน ๆ แล้ว
ก็จะพยายามหาข้อมูลนำเสนอให้ได้ โดยเฉพาะแง่มุมของกฎหมาย มัน
สามารถที่จะแตกประเด็นออกไปได้ สามารถเสนอข่าวได้ทุกวันเพราะข้อ
กฎหมาย มันก็แล้วแต่มุมมอง มุมมองอย่างหนึ่งก็เสนอเป็นข่าวได้วันหนึ่ง
แล้วก็ประเมินอีกว่ามันไม่จบง่าย เพราะว่าแต่ละฝ่ายก็มีฐานอำนาจ แต่ละ
ฝ่ายก็มีฐานสนับสนุน แล้วก็ยิ่งความเคลื่อนไหวมันครึกโครมแล้วก็รวดเร็ว
มาก คือภายในวันที่ 20 ปุ๊ปกลุ่มของคุณประวิทย์ ประมาณ เขาก็หาหรือกัน
แล้วถึงขั้นที่จะมีการชุมนุมคัดค้านการเข้ามาก้าวกาย เมื่อเราได้ข่าวนี้มา
แสดงว่ามันไม่ใช่เรื่องเล็ก ๆ แน่ แล้วยิ่งมีการวางแผนกันเป็นระยะยาว
แสดงว่ามันจะต้องมีการต่อเนื่องของกระแสข่าวไปเรื่อยๆ เราจึงว่ามันจะ
ขายได้เพราะว่ามติชนขายข้าราชการประจำสูงแล้วก็ในหมู่นักกฎหมาย...
มันเป็นข่าว ค่อนข้างจะเป็นฮาดนิวส์ ที่ต้องติดตามพอสมควรถึงจะเข้าใจ
ในข่าวก็เลยพยายามผลักดันเค้า คืออันแรกกลุ่มเป้าหมายของหนังสือพิมพ์

เป็นข้าราชการประจำ แล้วก็เป็นผู้เป็นนักกฎหมายเป็นทนายความอะไรต่าง ๆ แล้วก็ค่อนข้างจะมีความรู้ในระดับหนึ่ง เราก็มองว่าถ้าเราเสนอข่าวออกไปน้อยเขาก็สนใจติดตาม เพราะว่าเขาก็เป็นข้าราชการด้วยกัน มีปัญหาที่มีการช่วงชิง อำนาจกันมันก็เกิดขึ้นได้ทุกวงการ ... ในช่วงแรกๆ เรายังไม่ได้มอง ถึงประชาชนระดับล่างเท่าไร ต่อมาเราคุยกันว่าเมื่อมีข่าวแล้วเราก็ควรนำเสนอพบให้มีการเสนอรายงานเพื่อชี้ให้เห็นว่าปัญหาที่ผ่านมามีเป็นยังไงบ้าง และข้อกฎหมายตรงไหนซึ่งควรจะต้องการทำความเข้าใจให้คนอื่นเข้าใจว่าอะไรมันน่าจะเป็นสิ่งที่ถูกต้อง อะไรมันน่าจะเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง...

หลังจากต่อรองและดูท่าทีกันอยู่ระยะหนึ่ง ก.ต. ก็ใช้อำนาจตามมาตรา 40 มีมติแต่งตั้งนายประวิทย์ ชัมภรัตน์ เป็นประธานศาลฎีกาโดยไม่รอให้รัฐมนตรีเสนออีกต่อไป

มาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติข้าราชการตุลาการ พ.ศ. 2521 บัญญัติว่า "การแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่ง ข้าราชการตุลาการ นอกจากตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษาให้รัฐมนตรีเสนอ ก.ต. โดยคำนึงถึงความรู้ ความสามารถ ความรับผิดชอบประวัติการปฏิบัติราชการของบุคคลนั้นเกี่ยวกับงานในตำแหน่งข้าราชการตุลาการที่จะได้รับแต่งตั้งนั้น ๆ เพื่อให้ความเห็นชอบก่อนเมื่อได้รับความเห็นชอบแล้ว จึงนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้ง"

มาตรา 40 ใน พ.ร.บ. ฉบับเดียวกันบัญญัติว่า "ในกรณีที่ ก.ต. มีหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ปลัดกระทรวงยุติธรรมเป็นผู้เสนอเรื่องต่อ ก.ต. แต่ทั้งนี้ไม่ตัดสิทธิกรรมการตุลาการคนไหนคนใดที่จะเสนอ"

สถานการณ์ความขัดแย้งช่วงที่สอง (2 ก.ย. 34-3 ต.ค. 34)

สถานการณ์ช่วงนี้นายประสพสุข บุญเดช อดีตเลขาธิการรัฐมนตรีนาย
ประภาศน์ อวยชัย กล่าวว่า เป็นช่วงที่มีความเข้มข้นของความขัดแย้งมากที่สุด

...เข้มข้นมากที่สุดคือก่อน 30 กันยายน ช่วงนั้นเป็นจุดสุดท้ายที่สถานการณ์
จะพลิกผัน อยู่ตรงนั้นจุดตรงนั้นถ้าเพื่อไป โปรตเกล้าฯ สถานการณ์จะ
เปลี่ยนไปอีกอย่างหนึ่ง แต่เพอญเขาไม่เอาไปโปรดเกล้าฯ เพราะฉะนั้นมัน
ก็จึงเปลี่ยนไปอีกอย่างหนึ่ง จุดนั้นเป็นจุดสุดท้าย ทุกคนรู้ว่าจุดตายอยู่ตรง
นั้น เป็นสถานการณ์ซึ่งจุดสูงสุดอยู่ตรงนั้น...

ซึ่งเป็นความเห็นที่ตรงกับนายภาคภูมิ ป่องภัย แห่งหนังสือพิมพ์มติชนที่ว่า (ภาคภูมิ
ป่องภัย, สัมภาษณ์)

...ช่วงที่เข้มข้นมากที่สุดคงเป็นช่วงปลายเดือนกันยายนต้นเดือนตุลาคม
เพราะช่วงนี้มีการพยายามที่จะผลักดันทั้งด้านของรัฐบาล ทั้งด้านของกลุ่ม
ผู้พิพากษา แล้วก็ผู้ใหญ่ในวงการนักกฎหมายให้รัฐมนตรีนำเรื่องเข้า ก่อน
สิ้นเดือน กันยายน ช่วงนี้เป็นช่วงที่พลิกผันได้ตลอด และช่วงนี้เป็นช่วงที่
นายกฯ เข้ามาเกี่ยวข้องกับมากที่สุด...

สถานการณ์ช่วงนี้มีการถกเถียงกันทางข้อกฎหมายจนทำให้เข้าใจกันว่าเป็นความ
ขัดแย้งกันในข้อกฎหมายที่ตีความไม่ตรงกันต่อกรณีการใช้มาตรา 40 ของก.ต. ว่า
มีอำนาจใช้ในการแต่งตั้งประธานศาลฎีกาหรือไม่ และข้อถกเถียงในเรื่องของ
องค์ประชุมตามมาตรา 39 ว่ามติ 2 กันยายน ครบองค์ประชุมหรือไม่ ระหว่าง

นี้ก็มีนักวิชาการทางด้านกฎหมาย อดีตผู้พิพากษาหรือผู้พิพากษาปัจจุบัน ฝ่ายต่างๆ ออกมาสนับสนุนการตีความกฎหมายตามแนวที่ตนเชื่อ ตามหน้าหนังสือพิมพ์ในรูปของบทสัมภาษณ์ บทความ คอลัมน์ประจำฉบับ สุดแต่ฉบับใดจะเห็นว่าฝ่ายใดถูก

นายประภาศน์ อวยชัย ยืนยันว่า มติ 2 กันยายนผิดกฎหมาย ฉะนั้นจึงไม่ไว้ได้ และไม่นำเสนอต่อนายกรัฐมนตรีเพื่อนำขึ้นทูลเกล้า ฯ แต่งตั้งนายประวิทย์ ชัมภรัตน์ ตามมติ ก.ต. วันที่ 2 กันยายน เป็นประธานศาลฎีกา เมื่อเป็นเช่นนั้น นายโสภณ รัตรากร จึงยื่นเรื่องตามมติ 2 กันยายน ต่อนายกรัฐมนตรี นายอนันต์ ปันยารชุน ก็ไม่ได้ตัดสินใจอย่างหนึ่งอย่างใด ด้วยความลังเลใจ ในข้อปฏิบัติทางกฎหมาย ดังที่ผู้ช่วยเลขาธิการสำนักนายกรัฐมนตรีได้กล่าว (วิชฌุ เครื่องงาม, สัมภาษณ์)

... ท่านก็อยากลงไปแก้เหมือนกับที่ท่านได้ลงไปแก้ปัญหาของหลายกระทรวงแต่ต้น แต่ตอนหลังท่านก็ชะงัก เมื่อปรากฏว่าเรื่องนี้แม้จะมีรัฐมนตรีเข้าไปเกี่ยวข้อง... แต่บังเอิญมันเป็นเรื่องที่ไม่กระทบกับฝ่ายตุลาการ ไม่ใช่ฝ่ายบริการด้วยตนเองไม่ใช่เรื่องตั้งอธิบดี ไม่ใช่เรื่องอะไรต่ออะไรท่านก็เลยชะงักเพราะมีเสียงบอกกับท่านว่า ท่านลงไปไม่ได้ โดยเฉพาะท่านรัฐมนตรียุติธรรมเป็นคนบอกว่าท่านลงไปไม่ได้ขณะนี้ฟุตบอลเขาเตะกันอยู่ในสนามยังไม่ถึงท่าน ท่านลงไปไม่ได้ ท่านลงไปจะผิดกฎหมาย...

(วิชฌุ เครื่องงาม, สัมภาษณ์)

และคงด้วยเหตุนี้ นายอนันต์ ปันยารชุน จึงเลือกที่จะแก้ปัญหานี้ด้วยวิธีแบบปิด คือมีการเจรจาประนีประนอมกันภายใน ทั้งกับนายประภาศน์ อวยชัย และกับ

นายโสภณ รัตนกรตามคำในสัมภาษณ์ของนายโสภณ รัตนกร ว่าได้มีการพูดคุยตกลงกับผู้ใหญ่หลายท่าน ในช่วงนี้ คือ นายอนันต์ ปันยารชุน (มติชน, 8 พ.ย. 2534 : หน้า 3) ต่อการแก้ปัญหา ก.ต. นี้ นายอนันต์ ได้ให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ในวันที่ 20 กันยายน พ.ศ. 2535 ว่า (มติชน, 21 ก.ย. 34)

... เรื่องความขัดแย้งดังกล่าวตนอยากให้ทุกฝ่ายเจียบ และให้แก้ไขปัญหานี้อย่างเจียบ ๆ เพราะการตีความของนักกฎหมาย ไม่ตรงกัน "ผมในฐานะนายกรัฐมนตรี ไม่มีสิทธิหรืออยู่ในฐานะที่จะบอกว่าฝ่ายไหนถูกฝ่ายไหนผิด เพราะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการมองของนักกฎหมาย และผู้เชี่ยวชาญทางกฎหมายโดยตรง"...

แต่ทางด้านผู้พิพากษาส่วนใหญ่ไม่ได้เห็นด้วยกับนายกรัฐมนตรีได้มีการนัดชุมนุมผู้พิพากษาทั่วประเทศ ซึ่งมีผู้พิพากษาเข้าร่วมชุมนุมประมาณ 700 และได้แถลงผลการประชุมเมื่อวันที่ 28 กันยายน 2534 ว่า (มติชน, 29 ก.ย. 2534)

... ที่ประชุมมีมติดังนี้ 1. มติ ก.ต. ตั้งประธาน รองประธานศาลฎีกา เมื่อวันที่ 2 และ 16 กันยายน ชอบด้วยกฎหมาย และ บุคคลที่ ก.ต. เห็นชอบแต่งตั้งไปนั้นมิคุณสมบัติเหมาะสมแล้ว 2. พฤติการณ์ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ไม่เป็นไปโดยสุจริต ผู้พิพากษาทั่วประเทศไม่ไว้วางใจ และไม่ต้องการให้มีรัฐมนตรีผู้นี้ในตำแหน่งต่อไป 3. ผู้พิพากษาต้องร่วมมือกันต่อต้าน ต่อสู้เพื่ออำนาจอิสระของตุลาการปราศจากการแทรกแซงของอำนาจฝ่ายอื่น เช่น อำนาจฝ่ายบริหาร เป็นต้น 4. คณะทำงานได้รับมอบหมายให้ดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องนี้ทั้งหมดให้เสร็จภายในวันที่ 30 กันยายน นี้ ในเวลาราชการ...

จากคำแถลงการณ์ของคณะทำงาน ฯ ข้างต้นเท่ากับเป็นเชิงการยื่นคำขาดให้ นายกัตตสินใจภายในวันที่ 30 กันยายน 2534 ในขณะที่เดียวกันหนังสือพิมพ์ก็ลงข่าว ก.ต. เกือบทุกวัน พาดหัวหน้าหนึ่งเกือบทุกฉบับ พาดหัวข่าวใหญ่ข้างกลาง ข้างเล็กข้างไทยรัฐเริ่มลงข่าว ก.ต. ในวันที่ 3 กันยายน 2534 ด้วยพาดหัวข่าวใหญ่ว่า "มติอัยยคดีตั้งประธานศาลฎีกา รีบทบทวน" เพียงพาดหัวข่าวก็ทราบแล้วว่าไทยรัฐกำลังเลือกอยู่ฝ่ายใด และคอลัมน์ "ชายคาหน้า 3" ของฉลาม เขียวก็เล่นข่าวนี้อย่างต่อเนื่องตลอด 2 เดือน ในช่วงที่สองของสถานการณ์นี้ หนังสือพิมพ์นอกจากทำหน้าที่เป็นตัวกลางการสื่อสาร จากเหตุการณ์ถึงผู้อ่านแล้วยังทำหน้าที่อธิบายเรื่องราว ข้อกฎหมาย และชี้้นำความถูกต้องของแต่ละฝ่าย และในบางขณะก็สามารถเป็นผู้กำหนดทิศทางของข่าวได้เอง เนื่องจากกระบวนการทำข่าวทำให้ต้องเข้าไปคลุกอยู่ด้วย นายภาคภูมิ บัณฑิต ได้เล่าถึงการดำเนินงานของคณะทำงานเพื่อความเป็นอิสระของตุลาการ และการที่หนังสือเข้าไปมีส่วนร่วมด้วยอย่างไร นายภาคภูมิ กล่าวว่า

... เขาจะอาศัยหนังสือพิมพ์พูดตรง ๆ เขาอาศัยมติชน เพราะเค้ารู้ว่ามติชนอย่างน้อยก็พอเป็นปากเป็นเสียงให้เค้าได้ เพราะว่าเค้าพึ่งทางฉบับอื่นก็คงลำบากก็มีมติชน มีแนวหน้า มีเคลินิวส์อะไรต่าง ๆ นี่แหละนะ นั่นอันหนึ่งคือใช้สื่อมวลชนเป็นกระบอกเสียงให้ตัวเอง ... เขาก็จะนัดประชุมกันเป็นระยะ ซึ่งในช่วงที่มีปัญหาเกือบทุกวันที่เค้า จะประชุมหารือกัน เสร็จแล้วเขาก็จะตัดสินใจว่าจะออกแถลงการณ์อะไร จะเคลื่อนไหวยังไง จะปล่อยข่าวตีปลาหน้าไซยังงัย เพื่อเบรคไม่ให้ทำอะไรที่เค้าคิดว่าไม่ถูกต้อง เขาก็จะมีกลยุทธ์ในการทำงานคล้าย ๆ กัน จะขอความเห็นจากสื่อมวลชนด้วยคือสื่อมวลชนนี้เราต้องยอมรับตรง ๆ ว่า นักข่าวของเราก็เข้าไปคล้าย ๆ กับเป็นฝ่ายที่ปรึกษาของเค้าด้วยซ้ำไป คือมันเหมือนกับตกกระไดพลอยโจน

พอทำข่าวเข้ามาอย่างนี้ปั๊บ ถ้าเราต้องการรู้ความเคลื่อนไหวของเค้า เราก็ต้องการรู้ความเคลื่อนไหวของเค้า เราก็ต้องส่งนักข่าวไปคลุก ที่นี้การคลุกนี้ เขาก็ต้องถามความเห็นของนักข่าวเรา สื่อมันก็เลยเข้ามามีส่วนในการที่จะแนะนำหรือชี้หน้าด้วยในบางประการ เพราะว่า เขาอาศัยประสบการณ์จากเราในการที่จะดำเนินยุทธวิธีในการต่อสู้กับฝ่ายตรงข้าม เพราะว่าเค้ารู้ว่า เค้ารู้ว่าอะไรควรจะเป็นอย่างนั้น อะไรไม่ควรจะเปิดเผยออกไป เพราะว่า จะทำให้ฝ่ายตรงข้ามเล่นเกมได้...

นายอุดม เฟื่องฟู้ง ยังได้ยืนยันการที่คณะทำงานต้องอาศัยหนังสือพิมพ์ เป็นสื่อในการติดต่อกับเพื่อนผู้พิพากษาทั่วประเทศ และเป็นเครื่องมือในการคอยติดตามสถานการณ์ ต่อกรณีนี้ ดร. วิษณุ เครืองามได้ให้ทรรศนะว่า

... การตีพิมพ์ข่าวในระยะนั้นกลับเป็นประโยชน์แก่ฝ่ายตรงข้ามท่านรัฐมนตรี เพราะฝ่ายนี้เป็นฝ่ายที่ประกอบด้วยผู้พิพากษาจำนวนมาก จากวันโน้น 700 คน... คนเหล่านี้กระจายกันอยู่ทั่วประเทศ และคนเหล่านี้ไม่รู้ข่าวความเคลื่อนไหวว่าใครสู้กับใคร ใครทำอะไรกันอยู่ในเมืองหลวง... เค้าไม่รู้ว่าฝ่ายคุณประมาณกำลังทำอะไรอยู่ แต่เขาเชียร์ฝ่ายนี้ โดยเฉพาะมติชน วิทยจักร ข่าวสด เล่นข่าวนี้อย่างถึงพริกถึงขิงทำให้คนเหล่านี้ได้ทราบความเคลื่อนไหว นัดหมาย เขาก็นัดกัน หาหนังสือพิมพ์ แล้วที่เกิดความรู้สึกอารมณ์ร่วมกัน เร้าใจ จึงเป็นประโยชน์แก่ฝ่ายนี้ในการที่จะติดตามความเคลื่อนไหวรู้ข่าวสาร และแม้กระทั่งที่ชุมนุมกัน...

ในวันที่ 1 ตุลาคม 2534 นายอานันท์ ปันยารชุน ได้ตอบคำถามของผู้สื่อข่าวหลังจากที่ถูกกรมเร้าให้ตัดสินใจทำอะไรสักอย่างเนื่องจากนายกรัฐมนตรี้

ไม่แสดงจุดยืนอะไรชัดเจนที่จะแสดงว่าสนับสนุนการกระทำของ นายประภาศน์หรือไม่ นายอานันท์ กล่าวตอบว่า (มติชน, 2 ตุลาคม 2534)

... ยังไม่มีปัญหาอะไรที่ต้องแก้ความขัดแย้งเกิดขึ้นได้ทุกกระทรวงและทุกหนทุกแห่งส่วนเรื่องการมองว่ามีการแบ่งพรรคแบ่งพวกเกิดขึ้นในกระบวนการยุติธรรมนั้น เป็นสิ่งที่มองกันไปเองต้องแก้สถานการณ์อย่างเงียบ ๆ จะมากับปัญหาบนหน้ากระดาษหนังสือพิมพ์ไม่ได้ กระบวนการยุติธรรมเป็นสถาบันที่คนทั่วไปให้ความเคารพและตนต้องการให้มีความศักดิ์สิทธิ์และความศรัทธาของประชาชน... การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจึงไม่เหมือนกับการแก้ปัญหาอื่น ๆ ที่สามารถเปิดเผยรายละเอียดทุกขั้นตอนได้...

จากคำกล่าวของนายอานันท์ข้างต้น พอจะสะท้อนให้เห็นถึงตรรกะแบบระบบราชการในการแก้ปัญหากรณีเกิดความขัดแย้งขึ้นภายในระบบ คือมักจะตกลงกันเงียบ ๆ ภายในระบบ เรื่องราวซึ่งจะทำให้เกิดภาพพจน์ในทางลบแก่รัฐบาลไม่ควรปรากฏ สถาบันที่จะให้ประชาชนตรวจสอบได้ และเมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้นก็มักจะกลบเกลื่อนว่าเป็นเรื่องธรรมดา หรือเป็นเรื่องที่ข่าวสารพาไป คิดกันไปเอง ต่อกรณีนี้ นายอานันท์กล่าวว่าสถาบันตุลาการเป็นสถาบันที่คนทั่วไปให้ความเคารพ และตนต้องการให้มีความศักดิ์สิทธิ์ และความศรัทธาของประชาชน คือมองว่าเป็นสถาบันที่พิเศษแตกต่างออกไปจากหน่วยงานราชการอื่น ๆ แต่ในขณะเดียวกันนายอานันท์กล่าวตอบผู้สื่อข่าว เกี่ยวกับข้อเรียกร้องของคณะทำงานเพื่อความเป็นอิสระของอำนาจตุลาการ ซึ่งเป็นตัวแทนของผู้พิพากษาประมาณ 500 คน ให้ปลัดรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ว่า "...ผู้พิพากษาบอกว่าไม่ต้องการรัฐมนตรีประภาศน์ ผมก็รับพิจารณาไม่ได้ การตัดสินใจว่ารัฐมนตรีประภาศน์อยู่หรือไม่อยู่ เป็นอำนาจของนายอกรัฐมนตรี ไม่ใช่อำนาจของข้าราช-

การกระทรวงใดกระทรวงหนึ่งที่จะมาเสนอได้..." (ไทยรัฐ, 1 ตุลาคม 2534) จากที่นายอานันท์กล่าวมาทั้งสองกรณี แสดงให้เห็นถึงความสับสนของตัวนายยก รัฐมนตรีในการที่จะกำหนดข้อออกมาได้แน่นอนว่ากระบวนการยุติธรรม หรือ สถาบันตุลาการเป็นอะไรกันแน่ เป็นสถาบันที่มีอำนาจอิสระหรือเป็นส่วนหนึ่งของระบบราชการภายใต้การบริหารของรัฐบาล ซึ่งก็ส่งผลต่อการกำหนดบทบาทของตนเองในฐานะนายยกรัฐมนตรีว่า นายกรัฐมนตรีควรมีบทบาทอย่างไรต่อปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นนี้ และเมื่อนายอานันท์ยังตอบคำถามนี้ไม่ได้ จึงใช้ทฤษฎีระบบราชการมาอธิบาย และปฏิบัติไปตามประเพณีปฏิบัติในการแก้ปัญหาตลอดจนหงุดหงิดกับข่าวสารความขัดแย้งที่ปรากฏบนหน้าหนังสือพิมพ์ โดยลืมนึกว่าหนังสือพิมพ์มีสิทธิ์ที่จะเสนอข่าวสารและประชาชนก็มีสิทธิ์ที่จะได้รับความรู้จากสิ่งที่เกิดขึ้นในระบบการเมือง

สถานการณ์ความขัดแย้งช่วงที่สาม (3 ต.ค. 34 - 24 ต.ค. 34)

หลังการเกษียณอายุราชการของ ก.ต. 3 คนเมื่อวันที่ 30 กันยายน นายประภาศน์ อวยชัย ได้แต่งตั้งผู้ทำการแทนซึ่งเป็นตุลาการโดยตำแหน่ง และการประชุม ก.ต. ในวันที่ 3 ตุลาคม 2534 ก.ต. ได้มีมติแต่งตั้ง นายสวัสดิ์ โชติพานิช เป็นประธานศาลฎีกา นายประภาศน์ได้นำมตินี้เสนอนายกรัฐมนตรี เพื่อทูลเกล้าฯ แต่งตั้งท่ามกลางเสียงคัดค้านจากฝ่ายตรงข้ามว่า มติครั้งนี้มี ปัญหาในข้อกฎหมายเช่นกัน ในเรื่องขาดคุณสมบัติของผู้เข้าร่วมประชุมและองค์ประชุมไม่ครบตามกฎหมาย ทำให้นายกรัฐมนตรียากแก่การตัดสินใจ เรื่องนี้ถูก นำเข้าพิจารณาในคณะรัฐมนตรีเป็นครั้งแรก (วิษณุ เครืองาม, สัมภาษณ์)

...มีการเสนอทางเลือกสามทางในคณะรัฐมนตรี 1. นำขึ้นกราบบังคมทูล
 เลยเอา 2. กั้นยาไป 2. นำขึ้นกราบบังคมทูลเลยเอา 3. ตูลาไป
 3. นำขึ้นเพียงมติเดียว แต่เราจะรู้ได้อย่างไรว่ามติใดควรจะนำขึ้น จึง
 ควรจะปรึกษากฤษฎีกา แล้วก็มีการพูดกันในคณะรัฐมนตรีว่าเอาเรื่องของ
 ก.ต. ไปถามกฤษฎีกาได้หรือไม่ ในที่สุด มี รมต. หลายท่านให้ ความเห็น
 ว่ามันน่าจะได้ เพราะเรื่องนี้ตอนที่เรื่องอยู่ที่ ก.ต. ไปหาหรือกฤษฎีกาไม่ได้
 แต่บัดนี้ลูกฟุตบอลมาอยู่ที่เท้านายกฯ นายกฯจะเตะต่อไปหรือจะเตะออก
 นอกสนาม หรือจะเก็บไว้ที่มันเป็นเรื่องของนายกฯ ที่นายกฯจะต้องสร้าง
 ความมั่นใจให้กับตัวเอง...

และระหว่างที่กฤษฎีกากำลังตีความอยู่นั้นหนังสือพิมพ์ได้ลงตีพิมพ์บทสนทนา ป. กับ
 ส. ซึ่งเป็นเทปบันทึกการสนทนาทางโทรศัพท์ทำให้ทราบว่าในความขัดแย้งครั้งนี้
 การต่อสู้แต่ละฝ่ายได้ระดมทรัพยากรทุกอย่างที่จะทำให้ฝ่ายตนมีความได้เปรียบ
 กว่าด้วยการแสวงหาแนวร่วม และการมีส่วนเกี่ยวข้องเป็นส่วนตัวกับหนังสือพิมพ์
 ทำให้สามารถใช้หนังสือพิมพ์เป็นเครื่องมือช่วยในการต่อสู้ด้วย ดังบางส่วนของ
 บทสนทนาที่ลงตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์มติชน ประจำวันที่ 16 ตุลาคม 2534 ดังนี้

... ส.- ท. มันก็เล่นหนักทุกวันเลย

ป.- ตี

ส.- ตีครับเล่นทุกวัน เมื่อคืนผมก็ไปพบมาเหมือนกัน ผมบอก
 ว่าเอาทุกวัน

ป.- ฮือ...

ส.- เมื่อคืนผมก็ไปพบมา เขาจะเอาทุกวันแหละครับ

ป.- เวลานี้มันได้หนังสือพิมพ์ ท. เป็นปากเสียงที่ดีที่สุด ส.

ก็ตีชนหน่อย แต่ น. เขาบอกว่า มีอะไรเขาช่วยเต็มที่...

ยิ่งไปกว่านั้นผู้ที่เผยแพร่บทสนทนาดังกล่าวทางโทรทัศน์ขึ้นนี้โดยการโทรสารถึงหนังสือพิมพ์บางฉบับนั้น คือบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่ง บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ท่านนี้ไม่ได้ยืนยันว่าตนเป็นผู้เผยแพร่ออกไปยังเพื่อนหนังสือพิมพ์ด้วยกัน หากแต่ได้ให้ทรรศนะไว้ว่าการลงบทสนทนานี้เป็นสิ่งที่หนังสือพิมพ์ในฐานะสื่อมวลชนทำได้โดยชอบธรรมเนื่องจากเป็นข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของประชาชน ซึ่งเป็นทรรศนะที่สอดคล้องกับบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์มติชนฉบับประจำวันที่ 21 ตุลาคม 2534 ในหัวข้อเรื่อง "สิทธิค้นหาความจริง" เพื่อตอบข้อสงสัยในเรื่องของจรรยาบรรณของสื่อมวลชนมีความตอนหนึ่งว่า

... "มติชน" ถือว่าภาระหน้าที่สำคัญอย่างหนึ่งของสื่อมวลชนคือการค้นหาความจริงและการรายงานความจริงนั้นให้ประชาชนได้รับรู้ เพื่อประชาชนจะได้นำความจริงนั้นมาพิจารณาประกอบการตัดสินใจได้อย่างรอบด้าน เมื่อการค้นหาความจริงเป็นภาระหน้าที่ที่สำคัญของสื่อมวลชน ดังนั้น สื่อมวลชนจึงควรได้รับสิทธิที่จะค้นหาความจริง และเสนอความจริงที่ค้นหามาได้ ให้แก่สาธารณชนได้รับทราบ ฉะนั้นการค้นหาความจริงจะเป็นตั้งผลที่ไร้ค่าถ้าหากว่าไม่ได้รับสิทธิที่จะค้นหาความจริง หรือสิทธิที่จะค้นหาความจริงที่ถูกปฏิเสธหรือถูกบิดเบือน...

การที่หนังสือพิมพ์ ก. หรือเป็นที่ทราบกันดีว่าหมายถึง หนังสือพิมพ์ "ไทยรัฐ" นั้นมีความสัมพันธ์เป็นส่วนตัวกับกลุ่มนายสวัสดิ์และลงข่าวสนับสนุนโดยโจมตีฝ่ายที่อยู่ตรงข้ามกับนายสวัสดิ์คืออย่างต่อเนือง ก็คงไม่ต่างจากฝ่ายที่สนับสนุนนายประมาดอย่างจริงจังแม้จะเห็นว่ามันคือความถูกต้องก็ตาม จากรูปแบบการเสนอข่าวอาจกล่าวได้ว่าหนังสือพิมพ์เป็นผู้กระทำให้สถานการณ์ความขัดแย้งนี้ โดยหวังผลแพ้ชนะของกลุ่มนี้ด้วย เนื่องจากการสนับสนุนนั้น หวังผลให้ฝ่ายที่ตนสนับสนุนประสบ

ชัยชนะดังกล่าวให้สัมภาษณ์ของหัวหน้าข่าวหนังสือพิมพ์มติชนว่า (ภาคภูมิป้องกัน, สัมภาษณ์)

... คือบางทีตกกระไดพลอยโจนไปแล้ว หรือว่าเราต้องการที่จะขายข่าว เราต้องการชูธงนำในการเสนอข่าวให้รอด้าน ถ้าคุณตัดสินใจจะเลือกฝ่ายไหนฝ่ายหนึ่ง ถ้าคุณมั่นใจว่าฝ่ายนั้นจะชนะหรือว่าต้องทำให้ฝ่ายนั้นชนะ ถ้าเราเห็นว่าฝ่ายนั้นถูก เผลอๆ เราจะกลายเป็นเข้าไปร่วมเป็นที่ปรึกษากับเขาโดยปริยายโดยไม่รู้ตัวด้วยซ้ำไป เพราะว่าบางที่ต้องการกำหนดทิศทางข่าวเพื่อให้ข่าวของเราขายได้หนึ่ง คนสนใจสอง แล้วก็มียลต่อการต่อสู้กับฝ่ายตรงข้าม ซึ่งบางทีมันก็เสี่ยงไม่ได้... มันต้องกระโดดเข้าไปร่วมกับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เพียงแต่เรารู้ว่าเรายืนอยู่ตรงไหน จิตสำนึกเราเป็นยังไง เรายืนอยู่ฝ่ายประชาชนหรือฝ่ายเสียงส่วนใหญ่รีเปลา่ ถึงถ้าย้อนมากรณี ก.ต. เราก็ประเมินแล้วว่าเรายืนอยู่กับเสียงข้างมากของผู้พิพากษา ไม่อย่างนั้นเราก็คงไม่โดดลงไปอย่างเต็มตัว...

เมื่อสถานการณ์การต่อสู้ของทั้งสองฝ่ายชัดเจนขึ้นให้เห็นเป็นรูปธรรมว่าแต่ละฝ่ายต้องการอะไรและมีใครเป็นแนวร่วม หนังสือพิมพ์ที่เลือกข้างไว้แล้วก็เข้ามีส่วนร่วมในการต่อสู้ด้วยโดยปริยายและเป็นสถานการณ์ที่ไม่ใช่จะเอาชนะกันด้วยความถูกต้องของกฎหมาย เนื่องจากมติ ก.ต. ทั้ง 2 กันยายน และ 3 ตุลาคม เป็นมติ ก.ต. ทั้งคู่และมีปัญหาทางกฎหมายทั้งสองมติ แม้ทฤษฎีการตีความแต่เมื่อ ก.ต. ยืนยันมติเดิม การตีความของทฤษฎีการก็ไม่มีความหมาย ฉะนั้นในสถานการณ์ช่วงนี้และช่วงต่อไป ทั้งสองฝ่ายจึงต้องอาศัยกลยุทธ์ต่างๆ เพื่อผลแพ้ชนะ รูปแบบการเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ก็จะมีลักษณะหวังผลแพ้ชนะสูง เช่น มีการปล่อยข่าว พ.ร.บ. ยุบ ก.ต. หรือการลงบทสนทนาดักฟังทาง

โทรศัพท ผู้นำลงในหน้าหนังสือพิมพ์ คงได้พิจารณาถึงผลได้เปรียบเสียเปรียบ ก่อนแล้วจึงได้ทำ ต่อกรณีนี้ ดร. วิษณุ เครืองาม ในฐานะเป็นผู้ที่ติดตามข่าวสาร เพื่อรายงานนายกรัฐมนตรี มีทรรศนะว่า

...ผมรู้สึกว่าเป็นความถูกต้องเป็นเหตุหนึ่งไม่ใช่เหตุหลัก เพราะถึงแม้ จะรู้ว่านี่คือความถูกต้องที่เราต้องต่อสู้ด้วยแต่ลักษณะที่มันสกรีนฝ่ายนี้มันเลง ข่าว มันไม่ใช่เป็นเรื่องที่เห็นว่าเป็นความถูกต้องเท่านั้น มันต้องเอาชนะ คะคานสนับสนุนเชียร์ เพราะไม่จั้นจะไม่ลงทุนตีข่าวกันมากมายอย่างที่ไม่ เคยปรากฏกับการเล่นข่าวชนิดใดมาก่อนแล้วก็จะเห็นได้ว่าตีกริความเข้มข้น ของการใช้ถ้อยคำ ความรู้สึกในการล้วงลูกลงไปเล่นข่าวนี้ ใช้ทุกยุทธวิธี พอ ๆ กัน ...บางที่ไทยรัฐเสียอีกที่ไม่ล้วงอะไรลึกรอก แต่ว่าถ้อยคำที่ใช้ พาดหัวในเวลานั้นหือหวามาก น่ากลัวมาก เช่น การที่ไทยรัฐเรียกอีก ฝ่ายหนึ่งว่ากบฏ ผมถือน่ากลัวหรือการที่อีกฝ่ายหนึ่งไปเรียกรัฐมนตรีว่า อะไรรุนแรงผมก็ถือน่ากลัว เพราะฉะนั้นเวลานั้นทำทุกท่า หยาบก็เอา ละเอี้ยดก็เอา อ่อนโยนก็เอา คำก็เอา ปลอดภัยก็เอา ยิ่งหลัง ๆ นี้ ... มี กันแปลก ๆ มากขึ้นทุกที ถ้อยคำ คำศัพท์...

สถานการณ์ขัดแย้งช่วงที่สี่ (24 ต.ค. - 9 พ.ย. 34)

สถานการณ์ช่วงนี้ต่อเนื่องกับช่วงที่สาม เมื่อผลของการตีความจาก คณะกรรมการกฤษฎีการะบุฝ่ายรัฐมนตรีประภาศน์แพ้วทั้ง 6 ประเด็นของการ วินิจฉัย แต่ ก.ต. ยังยืนยันมติ 3 ตุลาคม คือแต่งตั้งนายสวัสดิ์ โชติพานิช เป็น ประธานศาลฎีกา สภาพของสถานการณ์ในช่วงนี้ คำพูดของนายอนันท์ คงจะ สะท้อนให้เห็นได้ รวมถึงความหงุดหงิดของท่านนายกฯ ที่มีต่อข่าวสารความ

ขัดแย้งที่ปรากฏอยู่ ผู้สื่อข่าวถามว่านายกรัฐมนตรีสงวนท่าทีในปัญหา ก.ต.
(มติชน, 1 พ.ย. 34) นายอานันท์ กล่าวว่า

...คิดว่าการวิจารณ์ ก.ต. การลงข่าว ก.ต. ทั้งจริงและไม่จริง การ
เอาข่าวลือมาพูด บางข่าวก็เป็นข่าวที่คิดกันเองไม่ได้ทำให้สถานการณ์ดีขึ้น
ในฐานะหัวหน้ารัฐบาลเห็นว่าคงไม่ถูกต้อง ถ้านายกรัฐมนตรีจะทำให้ความ
สับสนเพิ่มขึ้น เรื่องนี้มีความปั่นป่วนเกิดขึ้นมากแล้ว ทุกคนก็ทราบดีว่าอะไร
เป็นอะไร ถ้าถึงเวลาที่ตนต้องตัดสินใจก็จะตัดสินใจ ส่วนจะถูกต้องหรือไม่
มีฝ่ายใดพอใจไม่พอใจ อย่างไรก็ตามก็เป็นความรับผิดชอบของตนในฐานะ
หัวหน้ารัฐบาล...

คำกล่าวข้างต้นของนายอานันท์ ได้ยืนยันเป็นคำรับรองว่านายอานันท์
สับสนในบทบาทของตนในฐานะผู้นำรัฐบาลที่พยายามปฏิบัติตนเป็นนักประชาธิปไตย
ที่ต้องการความโปร่งใสในการปฏิบัติหน้าที่หัวหน้ารัฐบาล และมีหน้าที่จะต้องชี้
แจงข้อเท็จจริงให้สาธารณชนได้ทราบ หรือไม่นายอานันท์ก็พยายามเลี่ยงที่จะ
ตอบคำถาม โดยนำเอาสถานการณ์ที่สับสน ปั่นป่วนมาเป็นข้ออ้าง เพราะโดย
ความจริงแล้วการที่เกิดการไหลของข่าวสารจำนวนมากมายังที่จริงบ้างเท็จบ้าง
ตามที่ท่านนายกอ้างถึงนั้นเกิดจากการแก้ปัญหาความขัดแย้งนี้ด้วยวิธีตามประเพณี
แบบระบบปิด ข่าวสารและข้อเท็จจริงไม่ได้ออกจากระบบซึ่งเป็นต้นตอของปัญหา
และการแก้ปัญหา จึงทำให้เกิดข่าวลือ ข่าวจริงบ้าง เท็จบ้าง เนื่องจากเกิด
ความไม่กระจ่างชัดต่อสถานการณ์และไม่มีข้อเท็จจริงสำหรับตรวจสอบ

และสุดท้ายนายอานันท์ ปันยารชุน ก็ตัดสินใจนำมติ ก.ต. วันที่
3 ตุลาคม ขึ้นทูลเกล้าฯในวันที่ 8 ตุลาคม 2534 แต่งตั้งนายสวัสดิ์ โชติพานิช

เป็นประธานศาลฎีกาโดยไม่ยอมให้เหตุผลใด ๆ ต่อสื่อมวลชนให้ถือว่าเรื่องนี้จบลงแล้วท่ามกลางความงุนงงสงสัยของผู้ที่คอยติดตามสถานการณ์อยู่ มีข่าวที่ไม่เป็นทางการแพร่ออกมาว่า นายอานันท์ เลือกลงชื่อตามความเหมาะสม ซึ่งในที่นี้หมายถึงลำดับอาวุโส และประเพณีปฏิบัติ นั่นคือผู้ที่จะขึ้นมาเป็นประธานศาลฎีกาเกือบทุกคนจะต้องมาจากอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ และนายสวัสดิ์ก็เป็นอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์อยู่ ประกอบกับจะมีอายุราชการเหลืออีกเพียงปีเดียวเท่านั้น

บทบาทของหนังสือพิมพ์ในสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง

บทบาทแรกของหนังสือพิมพ์คือการเลือกเฟ้นข่าวสาร เพื่อชี้้นำผู้อ่านหนังสือพิมพ์ นายโถม ปาริษา ได้ให้ทรรศนะว่า " ประชาชนไม่มีอิทธิพลต่อหนังสือพิมพ์หรอกทุกวันนี้ มีแต่ถูกยึดเยียด ประชาชนซื้อหนังสือพิมพ์เพราะความเคยชิน ความเคยชิน ระบบดี การจัดส่งดี..." กรณีความขัดแย้งในการแต่งตั้งประธานศาลฎีกาปี พ.ศ. 2534 การเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ ได้มีการเลือกเฟ้นและใช้ความคิดไตร่ตรองอยู่มากในกรณีที่มีการเลือกข้างที่ตนเห็นว่าถูกต้อง ไม่ว่าจะมีส่วนหลังหรือไม่ก็ตาม นายธงชัย ณ นคร แห่งหนังสือพิมพ์ไทยรัฐได้ให้เหตุผลของการลงข่าวสนับสนุนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมว่า

...เมื่อได้ลงมาตั้งแต่วันที่ 2 กันยายน แล้ว เราก็ประชุมวิเคราะห์ตลอดเวลาเป็นช่วง ๆ เราก็ลงมติกันว่า ที่เรากำหนดนั้นมันถูกแล้ว เพราะว่าหนึ่ง เราจะหาความเป็นกลางที่ไหนในโลกมันหาไม่ได้มันต้องเลือกข้างที่ถูกต้อง ถ้าเราเห็นว่าข้างนี้ถูกต้อง ก็ควรจะอยู่ข้างนี้ แล้วก็เสนอข้อเท็จจริง ข้อมูลต่าง ๆ ออกไป...

การเลือกข้างที่ถูกต้องดังกล่าว ความถูกต้องดังกล่าวโดยแท้จริงคงจะต้องมีการ
นิยามคำว่า "ความถูกต้อง" อีกครั้งหนึ่งต่อกรณีเดียวกัน นายภาคภูมิ ป้องภัย
แห่งหนังสือพิมพ์มติชนได้กล่าวว่า

... เราเคยมีการโต้เถียงกันว่า เอ๊ะเราเข้ามาถือหางข้างใดข้างหนึ่ง
รีเปลา แต่เราก็ประเมินว่าถ้าเราเห็นว่า นิติธรรม หรือครรลองประเพณี
ปฏิบัติที่ผ่านมาของการแต่งตั้งของตุลาการควรจะเป็นอย่างไร แต่รัฐมนตรี
เข้ามา รัฐมนตรีค่อนข้างที่จะประกาศตัวเองอย่างชัดเจนว่าจะสนับสนุน
คุณสวัสดิ์ แล้วก็จะเลื่อนจะรอการแต่งตั้งไปต้นเดือนตุลาคม แล้วก็ค่อนข้าง
จะมีข้อมูลแน่ชัดว่ามันจะเป็นอย่างนั้น เราก็เลยประเมินว่าถ้าอย่างนั้นสิ่งที่
รัฐมนตรีทำไม่ถูกต้อง แล้วเราก็ประเมินกับนักวิชาการ...

จุดเริ่มต้นของการที่หนังสือพิมพ์เลือกเสนอข่าวความขัดแย้งนี้ก็คือ มี
ความขัดแย้งเกิดขึ้น นำท่าข่าวต่อเนื่อง เพราะชายได้ ด้วยเหตุที่เรื่องที่เกิด
ขึ้นมีความสำคัญในตัวเอง เป็นเรื่องใหญ่เพราะตุลาการเป็นอำนาจหนึ่งในสาม
ของอำนาจทางการปกครอง เรื่องนี้จึงควรจะทำข่าวต่อไปก็ตัดสินใจเลือกข้างที่ตน
เองเห็นว่าถูกต้อง ซึ่งก็อาจเกิดขึ้นได้ว่า แต่ละฉบับมีคำจำกัดความของคำว่า
"ถูกต้อง" ต่างกัน ดังที่ไทยรัฐ และมติชนเห็นต่างกัน ไทยรัฐเห็นว่า รัฐมนตรี
ไม่ถูกต้อง เพราะถูกกฎหมาย (ตามคำให้สัมภาษณ์) ในขณะที่มติชนเห็นว่า
รัฐมนตรีไม่ถูกต้อง เพราะไม่ปฏิบัติตามประเพณีปฏิบัติ มีความไม่ชอบมาพากล
เกิดขึ้นในการปฏิบัติหน้าที่ "สยามรัฐ" และ "แนวหน้า" ซึ่งถือว่าเป็นกลางก็
ตัดสินใจเหมือนกัน แต่มีนโยบายการทำข่าวที่ต่างกันออกไป กล่าวคือ สยามรัฐจะ
เสนอข่าวความขัดแย้งนี้อย่างเรียบ ๆ ไม่ให้ความสำคัญมาก ส่วนแนวหน้าจะ
หือหวากว่าในเชิงแข่งขันที่จะขายข่าว เพราะฉะนั้นก็จะมีการเจาะลึกข้อมูล

หรือให้เนื้อที่เต็มหน้ากับบทสัมภาษณ์หรือบทความ แต่ทั้งหมดก็อยู่ในลักษณะ
เลือกเฟ้นข่าวสารตามแนวของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ เพื่อจัดวาระพิจารณาให้แก่
สาธารณชน นายภาคภูมิ บัณฑิตยังได้ให้สัมภาษณ์ต่อไปอีกว่า

... ช่วงวันที่ 20 สิงหาคม จนถึงประมาณ 23-24 ตอนนั้นเราจะได้
ข่าวจากฝ่ายที่คัดค้านรัฐมนตรีเป็นส่วนใหญ่ แล้วก็อาจจะเป็นเพราะว่า
ตัวคุณสวัสดิ์ปฏิเสธที่จะให้สัมภาษณ์ตั้งแต่ต้นเลย แล้วก็ ก.ต. ท่านอื่น ๆ
ท่านดำรง แจ่มสุริย์ก็ไม่ให้สัมภาษณ์ แล้วก็ท่านศักดิ์ ท่านศักดิ์ เราก็เช็คข่าว
ตลอดแล้วก็มีการปรึกษาท่านก็ไม่ให้สัมภาษณ์กับมติชนหรือกับบางฉบับมีแต่ รมต.
ที่ให้สัมภาษณ์ เราก็พยายามเอาลงหน้า 3 คงจะได้เห็นเรานำลงคำต่อคำ
เลย ท่านลงค่าเรา เราก็ยังลงให้อะไรอย่างนี้ มันจะได้สัมภาษณ์เฉพาะ
ตัวรัฐมนตรีเท่านั้น แต่ว่าตัวที่เป็นตัวคัมภีร์จริง ๆ ของกลุ่มคุณสวัสดิ์นี้ จะ
ไม่ยอมให้สัมภาษณ์เราเลย แต่ว่าเขาจะไปให้สัมภาษณ์ไทยรัฐเพราะเขา
อาจจะเห็นว่าให้สัมภาษณ์เราน้ำหนักมันอาจจะสู้ มันอาจจะไม่เด่นเมื่อมี
การเอาอีกฝ่ายหนึ่งมาประกบกัน แต่ถ้าเพื่อเขาให้สัมภาษณ์ไทยรัฐมันจะ
เด่น แล้วก็เขาก็คำนึงปริมาณ คำนึงถึงความมีน้ำหนักแล้วก็ลิมิตของหนังสือ-
พิมพ์ที่ค่อนข้างมีกำลังต่อรองสูง เพราะฉะนั้นจึงทำให้เห็นว่าเราค่อนข้าง
ลงข่าวข้างเดียว...

จากทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้นมีข้อสังเกตระหว่างการรายงานข่าวอย่าง
เป็นกลางกับการเลือกข้างโดยใช้วิจาร์ณาญาณตามวิชาชีพที่ทำหน้าที่เป็นผู้นำทาง
ความคิดและเป็นผู้รักษาความเป็นธรรมตามหลักจรรยาบรรณว่า ในสถานการณ์
ความขัดแย้งทางการเมืองเมื่อเกิดการต่อสู้ระหว่างสองฝ่าย การทำหน้าที่แสวง
หาข่าวสารของนักข่าวที่จำเป็นต้องเข้าไปคลุกอยู่กับแหล่งข่าวเพื่อแสวงหาข้อมูล

ที่เจาะลึก จึงเป็นข้อจำกัดสำหรับหนังสือพิมพ์ในการทำหน้าที้อย่างเป็นกลาง เนื่องจากในสถานการณ์ขัดแย้งย่อมมีความหวาดระแวง มีการหาพวกและแยกฝักฝ่าย สุดท้ายการเลือกเฟ้นข่าวสารในแง่ของการเสนอข่าวของฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเพียงฝ่ายเดียว ก็อาจเป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้

หลังจากการเลือกเฟ้นข่าวสารแล้ว ก็จะมีการแตกประเด็นออกไป นายภาคภูมิ กล่าวว่

... อันแรกก็ต้องยอมรับประการแรกเลยว่ บางทีก็คิดไม่ออกว่าจะเล่นอะไรในจุดที่เกิดข่าวของกระทรวง เราก็ต้องแตกประเด็นออกไป ลองถามคนที่เกี่ยวข้องในส่วนนี้ ... รัฐบาลว่ายังไง รสช. ว่ายังไง มันก็เลยแตกออกไปอีกประการ เราวิเคราะห์ว่าเรื่องอย่างนี้มันจะไปกระทบถึงใครบ้าง คนในวงการไหนจะรับรู้ความรู้สึกนี้บ้างแล้วเค้ามีความเห็นอย่างไร เราก็เลยจำเป็นจะต้องแตกออกไป เพราะไม่อย่างนั้นเราจะไม่มีข่าวเล่นอย่างนี้ทุกวัน หรือถ้าเกิดเราเอาเฉพาะกระทรวงยุติธรรม ข่าวมันจะไม่ต่อเนื่องทุกวัน...

ดังนั้นในเชิงข่าวการกำหนดวาระพิจารณาของหนังสือพิมพ์ทำให้ เขตแดนของข่าวสารกว้างขวางออกไป ทั้งประเด็นที่แตกออกไปและกลุ่มบุคคลที่ถูกดึงเข้ามาเกี่ยวข้อง ทำให้ภาพของสถานการณ์ดูสำคัญใหญ่โต และมีความเข้มข้นของความขัดแย้งอย่างสูง โดยเฉพาะการพาดหัวข่าวจะทำให้ผู้อ่านเห็นได้ชัดที่สุดถึงความเข้มข้นและความสำคัญของเรื่อง โดยที่ยังไม่ต้องพิจารณาเนื้อหา เนื่องจากการพาดหัวข่าวที่แตกต่างกัน จะสะท้อนถึงความสำคัญของข่าวและการดึงดูดความสนใจของผู้อ่านหนังสือพิมพ์ได้ เพราะส่วนหนึ่งของผู้อ่าน มักจะอ่านเฉพาะ

พาดหัวข่าวเพียงอย่างเดียว และบางส่วนอาจถูกโน้มน้าวให้ผู้อ่านติดตามรายละเอียดของข่าวต่อไป โดยปกติความดึงดูดความสนใจของพาดหัวข่าว อาจพิจารณาได้หลายทาง เช่น จากเนื้อหาที่พาดหัว พื้นที่ ขนาดตัวอักษร สีสรร และการวางตำแหน่งของพาดหัวข่าวในที่สุดตา (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, 2533:124)

ในการศึกษานี้ จะใช้เกณฑ์ของพื้นที่เป็นมาตรวัด ทั้งนี้รวมถึงขนาดตัวอักษรและตำแหน่งของพาดหัวข่าวที่วาง ยกเว้นเรื่องสีสรร ซึ่งในส่วนของหนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพจะไม่มี ความแตกต่างในส่วนนี้ ในการนี้ได้กำหนดพื้นที่ของพาดหัวข่าวออกเป็นขนาดอย่างง่าย ๆ คือ

- พาดหัวใหญ่ (L) มีขนาดพื้นที่ไม่น้อยกว่า 15 BSU
- พาดหัวกลาง (M) มีขนาดพื้นที่ไม่น้อยกว่า 2.5 BSU
- พาดหัวเล็ก (S) มีขนาดพื้นที่ไม่เกิน 2.5 BSU

ทั้งนี้กำหนดให้ 1.5 คอลัมน์นิ้ว เท่ากับ 1 BSU ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ตั้งแต่ วันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2534 ถึง 10 พฤศจิกายน พ.ศ. 2534 เป็นเวลา 83 วัน การพาดหัวข่าวในแต่ละช่วงของสถานการณ์ ปราบกฏดังต่อไปนี้

ช่วงที่ 1 คือ ช่วงระหว่างวันที่ 20 สิงหาคม ถึง 2 กันยายน สถานการณ์ช่วงนี้กินเวลา 14 วัน มติชนพาดหัวข่าวหน้าหนึ่ง 13 วัน โดยมีขนาดพาดหัวข่าว 4L, 6M, 3S ส่วนไทยรัฐยังไม่ได้เสนอข่าวนี้ สยามรัฐลงพาดหัวเล็กอยู่ 2 วัน ส่วนแนวหน้าพาดหัวข่าวเล็กอยู่ 4 วัน ในช่วงแรกของสถานการณ์นี้ หนังสือพิมพ์มีลักษณะยังจับกระแสวิกฤตอยู่ว่า เรื่องจะออกมาในทิศทางใด

ช่วงที่ 2 ตั้งแต่วันที่ 3 กันยายน 2534 ถึง วันที่ 3 ตุลาคม 2534 เป็นเวลา 31 วัน หนังสือพิมพ์มติชนลงพาดหัวข่าวหน้า (1) 28 วัน โดยมีขนาดพาดหัวข่าว 13L,7M,8S ไทยรัฐลง 2L,16M,6S สยามรัฐลง 2L,14M,6S ส่วนแนวหน้าลง 13L,7M,2S ในช่วงที่สองนี้สถานการณ์เริ่มเข้มข้น ภาพความขัดแย้งเห็นเป็นฝักฝ่ายอย่างชัดเจน หนังสือพิมพ์มติชนพาดหัวข่าวใหญ่ปลายกันยายนต่อตุลาคมอยู่เป็นสัปดาห์ในช่วงที่นำเข้าคณะกรรมการ กฤษฎีกาตีความ

และในขณะที่กฤษฎีกาประชุมรวมเวลา 21 วันหนังสือพิมพ์มติชนลงพาดหัวข่าว 12L,6M,2S รวม 20 วัน หนังสือพิมพ์ไทยรัฐลงพาดหัวข่าวหน้า 19 วัน 3L,14M,2S สยามรัฐลงพาดหัวข่าว 18 วัน 6L,11M,1S ส่วนแนวหน้าลง 1L,7M,6S รวมเวลา 14 วัน

ช่วงสุดท้าย คือ ก่อนโปรดเกล้าฯ ประมาณ 15 วัน มติชนลงพาดหัวข่าวหน้าหนึ่ง 13L,2M รวม 15 วัน ไทยรัฐลง 5L,10M สยามรัฐลง 4L,8M,3S และแนวหน้าลงพาดหัวหน้าหนึ่ง 7L,6M,2S รวม 15 วัน

จากข้อมูลข้างต้น จะพบว่าหนังสือพิมพ์ได้เกาะติดสถานการณ์ขัดแย้งทางการเมืองในกรณีนี้อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะหนังสือมติชน เสนอข่าวนี้เกือบทุกวัน และพาดหัวใหญ่เป็นสัปดาห์ ๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเภทของหนังสือพิมพ์ด้วย ไทยรัฐแม้ความถี่ของการลงและการใช้พื้นที่ น้อยกว่า แต่หนังสือพิมพ์ไทยรัฐเป็นหนังสือพิมพ์แนวนิยม การลงข่าวการเมืองที่เป็นเรื่องยากและซับซ้อนอย่างต่อเนื่องเช่นนี้ ก็ต้องถือว่าไทยรัฐ ให้ความสำคัญกับข่าวนี้มากเป็นพิเศษ ซึ่งเป็นการกำหนดวาระพิจารณาอย่างเห็นได้ชัด

มีคำถามว่าเพราะเหตุใด หนังสือพิมพ์จึงสามารถทำข่าวความขัดแย้งนี้ได้อย่างเกรียวกราว อย่างไม่มีพรหมแดน ไม่มีการกระชับเตือนให้เพล่า ๆ ลงบ้างแม้เอกสารต่าง ๆ ทางราชการ คำสั่งต่าง ๆ ตลอดจนถึงบันทึกการประชุม ก.ต. ซึ่งเป็นความลับก็สามารถปรากฏตามหน้าหนังสือพิมพ์ได้โดยหนังสือพิมพ์ไม่มีความผิด ซึ่งทั้งนี้ น่าจะอธิบายได้ด้วยเหตุผล 2 ประการคือ

1. ผู้พิพากษาทะเลาะกันเอง ต่างฝ่ายต่างก็ใช้หนังสือพิมพ์เป็นเครื่องมือในการสื่อสาร และต่อสู้เพื่อให้ได้เปรียบฝ่ายตรงข้าม ซึ่งอดีตที่ผ่านมาไม่เคยปรากฏเช่นนั้นมาก่อน สถาบันตุลาการมีจารีตที่เหนียวแน่นตลอดร้อยปีที่ผ่านมา แต่วันนี้ได้เปิดเผยตัวเองออกมาพร้อมกับประเพณีปฏิบัติบางประการได้สั้นคลอนไป นั่นคือระบบอาวุโส ดังคำให้สัมภาษณ์ของนายประสพสุข บุญเดช เลขาธิการสำนักงานส่งเสริมงานตุลาการว่า

... ประเพณีในหมู่ผู้พิพากษาเขาเคารพอาวุโส คืออาวุโสของผู้พิพากษาเป็นระบบที่เข้มแข็งมาก เคารพอาวุโส ส่วนมากก็จะทำอะไรตาม ระดับอาวุโส เวลาเดินไป คนอาวุโสก็เดินหน้า เค้ามี่ประเพณีอย่างนี้...

การต่อสู้ที่ผ่านทางสื่อมวลชนระหว่างทั้งสองฝ่าย ใช้วาจา และภาษาที่รุนแรงโต้ตอบกันแม้กับตุลาการที่มีอาวุโสและเป็นที่เคารพก็มีได้ยกเว้น

2. การเติบโตและการไหลเวียนของข่าวสาร ตลอดจนการติดต่อระหว่างประเทศโดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ เป็นเงื่อนไขให้ระบบต้องปรับตัวสำหรับการเปิดรับข่าวสารและสื่อสารสู่สิ่งแวดล้อม โดยผ่านช่องทางสื่อมวลชนมากขึ้น เพื่อให้ระบบได้ทำหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถรับมือกับความตึงเครียดที่เกิดจากการเรียกร้องต้องการของประชาชน

สำหรับกลุ่มคำที่ใช้ในการพาดหัวข่าวที่น่าสนใจมีอยู่ 2 ช่วง คือช่วง
ตั้งแต่วันที่ 2 กันยายน ถึง วันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2534 และช่วงวันที่ 4
ตุลาคม ถึง 10 พฤศจิกายน พ.ศ. 2534 ดังต่อไปนี้

ช่วงวันที่ 2 กันยายน ถึงช่วงวันที่ 3 ตุลาคม นั้นทั้งนักหนังสือพิมพ์
คือนายภาคภูมิ ป่องภัย และอดีตเลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม
นายประสพสุข บุญเดช เห็นตรงกันว่าเป็นช่วงที่มีความเข้มข้นของสถานการณ์
มากที่สุด เป็นช่วงที่ต่อสู้ชิงไหวพริบกันมากซึ่งก็สามารถตรวจสอบได้จากการพาด
หัวข่าวหนังสือพิมพ์ ด้วยภาษาที่ใช้ในการพาดหัวก็สามารถสะท้อนให้เห็นได้อย่าง
เด่นชัด กลุ่มคำที่ใช้พาดหัวข่าวในช่วงนี้เป็นกลุ่มคำที่ค่อนข้างเข้มข้นเกินจริง
ซึ่งสามารถแยกออกได้เป็นสามกลุ่มดังต่อไปนี้

1. กลุ่มคำที่ให้ภาพยุทธศาสตร์การต่อสู้มีมากเป็นอันดับหนึ่ง อันได้
แก่ ฟิงฟ้าสู้, อ่อนข้อ, จบเกม, หักหางเสือ, แก้วล่า, กลับล่า, ราชข้อ, ออย่า
ศึก, ปลุกระดม, สู้แค่หลัก, อัดกันไฟแลบ, ฉีกโผ, สู้หลัก, แก้กเกม, ระดม,
ล้มโผ, อุบไต, เฉือนคม, กงหมู่, ปลดแอก, ชิดเส้นตาย, เอือกสุดท้าย, ทูบ
ไต, หนุนสู้
2. กลุ่มที่เป็นคำกริยาให้ภาพการใช้ความรุนแรง เช่น ลุย ชน อัด
บุก บีบ ไล่ ชัด จับ กลืนเลือด
3. กลุ่มคำเป็นการตีค่า เช่น อภัยศ จูจวมูก อู้ แตกหัก สกปรก
เป็นต้น

ส่วนช่วงวันที่ 4 ตุลาคม ถึง วันที่ 10 พฤศจิกายน ก็เป็นการรอผล
รอการตัดสินใจ และรายงานเรื่องราวส่วนภาษาที่ใช้ความรุนแรงและบอกถึง

ความเข้มข้นก็ยังมิอยู่ (ดูจากตาราง) ฉะนั้นเพียงภาษาที่ใช้ในการพาดหัวข่าว เมื่อเห็นเพียงพาดหัวข่าว ก็จะสัมผัสได้ถึงความเข้มข้นของเรื่องราว โดยที่หากอ่านจากเนื้อข่าวอาจให้ภาพที่แจ่มจางกว่าก็ได้

ผลที่ได้จากการศึกษา คือ หนังสือพิมพ์ไทยมีบทบาทในการเลือกเฟ้นข่าวสาร เพื่อทำหน้าที่กำหนดวาระพิจารณาในสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง จากการทำหน้าที่ดังกล่าวได้ขยายเขตแดนความขัดแย้งให้กว้างขวางขึ้น อันหมายถึง การขยายประเด็นให้กว้างขึ้นจนเป็นการต่อสู้แย่งชิงอำนาจในหมู่ตุลาการ ซึ่งในสายตาของคนทั่วไปมีภาพว่าเป็นข้าราชการ แต่เป็นข้าราชการที่ถูกลอยแพไว้ไม่พึงและต้อง ก็ขยายสู่การถกเถียงในแง่ของกฎหมาย กลายเป็นความขัดแย้งทางกฎหมาย ในแง่ของการตีความกฎหมายที่ไม่ตรงกัน ในที่สุดกลายเป็นความขัดแย้งในเชิงหลักการว่าฝ่ายบริหารเข้าไปแทรกแซงอำนาจตุลาการ ซึ่งประเด็นปัญหาก็อาจมิได้เปลี่ยน แต่การกำหนดวาระพิจารณาของหนังสือพิมพ์ในสถานการณ์ความขัดแย้งนี้ ทำให้ประเด็นเกิดความเด่นชัดขึ้น และด้วยการเลือกเฟ้นข่าวสารของหนังสือพิมพ์ที่ทำอย่างต่อเนื่องทำให้มีประเด็นปัญหาอื่น ๆ เข้าไปเกี่ยวข้องกับประเด็นที่กำลังขัดแย้งกันอยู่ เช่น ประเด็นเรื่องการดักฟังทางโทรศัพท์ ซึ่งต้องถึงกับมีการสอบสวนมีการเรียกร้องให้หาผู้กระทำผิด เป็นต้น ส่วนเขตแดนที่เป็นเรื่องของตัวบุคคลที่เข้าไปเกี่ยวข้องและรับรู้ก็ขยายไปออกไป เนื่องจากนอกจากการกำหนดวาระอย่างจริงจังของหนังสือพิมพ์ มีแนวโน้มว่าจะทำให้ประชาชนให้ความสนใจกับความขัดแย้งนี้แล้ว ด้วยการที่หนังสือพิมพ์อีกนั้นแหละที่แสวงหาคำอธิบายต่าง ๆ และมีการสัมภาษณ์นักวิชาการทางกฎหมาย ผู้พิพากษา เพื่ออธิบายประเด็นของข้อกฎหมายเพื่อให้ประชาชนได้เข้าใจ และด้วยการแตกประเด็นออกไปทำให้บุคคลที่เกี่ยวข้องหลายฝ่ายถูกดึงเข้ามาร่วมถกเถียงด้วย ด้วยการไปขอสัมภาษณ์ขอความคิดเห็น หรือมีฉะนั้นก็แสวงหาทาง

ออกของสถานการณ์ที่กำลังขัดแย้งกันอยู่ ประการสำคัญการทำหน้าที่ดังกล่าวของหนังสือพิมพ์ ส่งผลให้ประเด็นปัญหาที่อยู่แต่ในระบบราชการหลุดออกมาสู่การถกเถียงวิพากษ์วิจารณ์ภายนอกระบบ ในการนี้ก็นำไปสู่การเพิ่มความเข้มข้นของความขัดแย้งขึ้น ทั้งจากการขยายประเด็นและการขยายกลุ่มคนมีบุคคลจำนวนมากที่ถูกดึงและพาตัวเข้าเกี่ยวข้องกับสถานการณ์ความขัดแย้งยังเกิดเทคนิควิธีการเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ทั้งการพาดหัวข่าวอย่างต่อเนื่อง และการใช้ภาษาที่มีค่าความเข้มข้นสูง

ถามว่าการทำหน้าที่นี้จะส่งผลกระทบต่อตัวสถานการณ์ขัดแย้งจริง ๆ เพียงใด ในกรณีนี้เครื่องชี้บอกถึงผลกระทบมีอยู่เหมือนกัน แต่มิใช่ผลโดยตรงคือในแง่ของการต่อสู้ การกำหนดวาระพิจารณา ซึ่งส่งผลในด้านของการขยายเขตแดนมีผลต่อการรวมพลของเหล่าผู้พิพากษาที่มีอยู่ทั่วประเทศ นักวิชาการกฎหมาย ทนายความเกิดปฏิกิริยากดดันต่อสถานการณ์ ซึ่งทำให้สถานการณ์ขัดแย้งเกิดตึงเครียดขึ้น ระบบการเมืองก็เกิดความตึงเครียด ซึ่งผลทั้งหมดที่เกิดขึ้นก็ส่งผลโดยตรงต่อตัวผู้ตัดสินใจในปัญหานี้ คือ ตัวนายอานันท์ ปันยารชุน นายกรัฐมนตรี หากแต่มิได้ส่งผลกระทบต่อผลของการตัดสินใจของนายกรัฐมนตรี และคู่กรณีขัดแย้งเป็นเพียงไป รบกวนการตัดสินใจและสร้างความรำคาญให้แก่ผู้ตัดสินใจเท่านั้น ซึ่งนายอานันท์ ปันยารชุนได้แสดงออกโดยคำให้สัมภาษณ์อย่างน้อยสองครั้ง ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วในตอนต้น และส่งผลต่อระบบราชการที่มักปกปิดข้อมูลข่าวสาร (ในกรณีการศึกษานี้คือ เรื่องของตุลาการ) ก็ได้เปิดเผยสู่สาธารณะไม่เป็นที่ลึกลับอีกต่อไป ผู้พิพากษาก็มีปัญหาเหมือนดังเช่นคนทั่วไป ความขัดแย้งสามารถเกิดขึ้นได้ในทุกส่วนของระบบ และเป็นสิ่งที่ต้องสามารถตรวจสอบสัมพัทธ์และต้องได้

ในส่วนของการทำหน้าที่กำหนดวาระของหนังสือพิมพ์ ซึ่งก็มีได้ในทุก
 กรณี หากกรณีศึกษานี้เป็นกรณีความขัดแย้งในกระบวนการแต่งตั้งประธานศาล
 ฎีกาปี พ.ศ. 2534 ถ้ามองว่าหนังสือพิมพ์ทำไมจึงเลือกเฟ้นเรื่องนี้ ก็มีเหตุผลที่
 ต่างกันของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ แต่เหตุผลโดยรวมเป็นเพราะเป็นเรื่องที่สำคัญ
 โดยตัวของมันเอง ประกอบกับเป็นเรื่องของความขัดแย้งที่เห็นว่าชายได้ แต่ก็
 มีหนังสือพิมพ์บางฉบับที่เลือกเฟ้นเรื่องนี้ และกำหนดวาระสารในเรื่องนี้ก็เพราะ
 เพื่อสนับสนุนตัวคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่เจ้าของหรือผู้บริหารหนังสือพิมพ์มีความ
 สัมพันธ์ส่วนตัวด้วย สุดท้ายจากการศึกษานี้ บทบาทของหนังสือพิมพ์ในสถานการณ์
 ความขัดแย้งทางการเมืองครั้งนี้พบว่า หนังสือพิมพ์ยากที่จะทำตัวเป็นกลางได้ใน
 การแสดงบทบาทของสื่อมวลชน ในสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง เนื่อง-
 จากกระบวนการทำข่าว ทำให้หนังสือพิมพ์จำเป็นต้องไปคลุกอยู่กับแหล่งข่าว
 เพื่อให้ได้ข่าวที่เจาะลึกและทันต่อสถานการณ์ทำให้หนังสือพิมพ์ที่ทำข่าวในลักษณะ
 นั้นถูกจัดให้อยู่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ซึ่งเป็นข้อจำกัดทำให้ไม่ได้รับข่าวสารของอีกฝ่าย
 หนึ่ง จึงสามารถเสนอข่าวสารได้เพียงด้านเดียว ด้วยสถานการณ์ที่เป็นฝักฝ่าย
 มีความหวาดระแวงต่อกัน ในสถานการณ์ความขัดแย้ง สภาวะการณดังกล่าวเป็น
 ข้อจำกัดต่อความเป็นกลางของหนังสือพิมพ์ในบทบาทการรายงานข่าวสารข้อเท็จ
 จริงทั้งสองด้านต่อสาธารณชนได้เช่นกัน

ตารางข้อความการพาดหัวข่าวกรณีความขัดแย้งในกระบวนการ

แต่งตั้งประธานศาลฎีกาปี พ.ศ. 2534

- ช่วงที่หนึ่ง ตั้งแต่วันที่ 20 สิงหาคม ถึงวันที่ 2 กันยายน พ.ศ. 2534
- ช่วงที่สอง ตั้งแต่วันที่ 3 กันยายน ถึงวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2534
- ช่วงที่สาม ตั้งแต่วันที่ 4 ตุลาคม ถึงวันที่ 24 ตุลาคม พ.ศ. 2534
- ช่วงที่สี่ ตั้งแต่วันที่ 25 ตุลาคม ถึงวันที่ 10 พฤศจิกายน พ.ศ. 2534

ตารางข้อความการพาดหัวข่าวกรณีความขัดแย้งในกระบวนการ
แต่งตั้งประธานศาลฎีกาปีพ.ศ. 2534

วันที่	มติชน	ขนาด	ไทยรัฐ	ขนาด	สยามรัฐ	ขนาด	แนวหน้า	ขนาด	หมายเหตุ
20 สค. 34	ก.ต. รุ่งอัฒ รมต. ดองโผ ประภาศน์แจแผนโค่น	S							
21 สค. 34	อาเนกต์เบรกประภาศน์ ก้าวถ่ายย้ายตุลาการ	L					ร้องรัฐบาลรับแก้ ตุลาการแตกหนัก ซึ่งผู้นำศาลสูงสุด	S	
22 สค. 34	วิกฤตตุลาการ ประภาศน์ชนก.ต. ศาลนัดชุมนุม	L					รัฐมนตรีแจ้งนอก อ่อนใน เร่งตั้งประ- ธานศาลฎีกา	S	
23 สค. 34	ใบปลิว "ว่อน" ศาล ขวางรมต. ยึด ก.ต.	L					รมต. ยุติธรรมเตือน ผู้พิพากษา ชุมนุม ผิดวินัยระวัง "ถูกสอน"	S	
24 สค. 34	ประภาศน์ใจดีสู้เสือ เผชิญมือตุลาการ	M							
25.สค. 34	"ชวน" ยื่นใบลาออก ประท้วงประภาศน์	L							

วันที่	มติชน	ขนาด	ไทยรัฐ	ขนาด	สยามรัฐ	ขนาด	แนวหน้า	ขนาด	หมายเหตุ
26 สค. 34	ก.ต. ยังกุ่นศึก "ประวิทย์" ม้ามิด ประธานศาลฎีกา	M							
27 สค. 34	ก.ต. ถอยกลับมติ ยังไม่ตั้งประมุขศาล หัวหน้าปลาย	S			ก.ต. ลงมติเลื่อนประ มุขตั้งประธานศาล ฎีกา	S	ประชุมก.ต. ยึดหุ่น ยอมเลื่อนแต่งตั้ง ประธานศาลฎีกา	S	
28 สค. 34	"ยังเติร์ก" ตุลาการ กร้าว ชูรมต. ค้าน มติ ก.ต. "วุ่นแน่"	M							
29 สค. 34	สรรเสริญ-ประภาศน์ ย้ายวิก จัดเรื่อง ก.ต. อัดกันกลางสภา	M							
30 สค. 34	20 ผู้พิพากษายืน หยัดประท้วง "อดข้าว" ปกป้องมติ ก.ต. ถึง ที่สุด	M							

วันที่	มติชน	ขนาด	ไทยรัฐ	ขนาด	สยามรัฐ	ขนาด	แนวหน้า	ขนาด	หมายเหตุ
31 สค. 34	ประกาศนัยสั่งโฆ กลางเดือน 100 ตุลาการชน ตั้ง ประมุขศาล 2 กย.	S			เลื่อนอีกแต่งตั้ง ป.ช. ศาลฎีกา ประกาศนัย 16 กย. แน่	S			
2 กย. 34	ชี้ขาดตั้ง 102 บีกศาล วันนี้	M							
3 กย. 34	"ประกาศนัย" ทบวิตะ โต้ผิดกฎหมายต้องทบทวน ก.ต. วอลด์เอาท์ ลุขรมต. ดัน "ม้ามีต" คุมศาลฎีกา	L	มติอัยศ ตั้งประ ธานศาลฎีกา รับผิดชอบ ทบทวน	L	ก.ต. ส่วนทางประ ชุมก่อน "ประกาศนัย" ยังไม่ทูลเกล้าฯ	L	วอลด์เอาท์ ก.ต. ตั้ง "ประวิทย์" ประธาน ศาลฎีกา "ประกาศนัย" ไม่ยอม รับระบุผิด ก.ม.	L	
4 กย. 34	"ประกาศนัย" จะส่งกฤษฎีกา ตีความมติ ก.ต. วอนยุติศึก ปช. ฎีกา ก่อนตุลาการบับ	L	ไม่ทูลเกล้าฯ ประธานศาลฎีกา คนใหม่	L	"รมต.-ปลัดฯ" ยิน ฎีกก.ม. ทั้งคู่ วอน ให้รับมติ ก.ต. ยุติ ปัญหา	L	ศีกก.ต. บานเปลาย รมต. พิงผาสู้ ส่งกฤษฎีกาตีความ นายกวอนสงบปาก	L	
5 กย. 34	ประกาศนัยกลับว่า ไม่เสนอกฤษฎีกา ตีความตั้ง ปช. ศาล	S	หักทางเสื่อปช. ฎีกา ส่งเรื่อง ก.ต. ทวนใหม่	S	"ประกาศนัย" ให้ทบทวน ทวนใน 7 วัน "ปียะณัฐ" ชี้เรื่องมีเบื้องหลัง	M	ประกาศนัยวิโต้ ล้มมติ ก.ต.	L	

วันที่	มติชน	ขนาด	ไทยรัฐ	ขนาด	สยามรัฐ	ขนาด	แนวหน้า	ขนาด	หมายเหตุ
6 กย. 34	อดีต ปธ. ฎีกาอดีต มติ ก.ต. ตั้งประมุข ศาลไม่ชอบ! ชวนช ปมเลือก กก.รธน.	S	ประกาศนั้กล้า ก.ต. เสนอใหม่ ไม่ทบทวน	S	รมต. ยืน"กระต่ายขา เดียว" มติ ก. ต. ไม่ชอบ ต้องเลือกใหม่	M			
7 กย. 34	ก.ต. เข้ม 200 ผู้ พิพากษา หนุ่	S	จงจุมกตุลาการ ให้เขียรตัวเอง	M					
8. กย. 34	"รุ่น5" กว่า 30 คบ ทำให้ก้าลังใจ "ประกาศนั้" วาดฝัน ชนะศึก ก.ต. แน่	S					ตั้งประธานศาลฎีกา S ได้ข้อยุติ		
9 กย. 34	ปลอมลายเซ็นประมุข ศาล ส่งทั่ว ก.ต. ระบ ขอลาออก	M					หย่าศึก ก.ต. ยอม M ประกาศนั้ ผ่าน โหวใหม่ตั้งประธาน ศาลฎีกา		
10 กย. 34					ตั้งประธานศาลฎีกา M ยังไม่จบ ใบปลิวว่อน "โศกณ" ลาออก		ปลุกระดมผู้พิพาก M ษา ล่ารายชื่อหนน ก.ต. ชนประกาศนั้ ว่อนศาล		

วันที่	มติชน	ขนาด	ไทยรัฐ	ขนาด	สยามรัฐ	ขนาด	แนวหน้า	ขนาด	หมายเหตุ
11 กย. 34	"ประกาศน" อ่อนช้อย ศาล นายกฯ ย้ำ จบเกม 16 กย.	M							
12 กย. 34	โฆษกย้ายถึงมือก.ต. "ประกาศน" ไม่เสนอ ชื่อ ประธาน, รองประ ธาน	S	ประกาศน ยืนยัน เสนออธิบดีฯ อุทธรณ์	S	"ประกาศน" เสนอชื่อ M ให้ก.ต.แล้ว ใคร เป็นปธ. ศาลฎีกา กัน 16 กย. นี้				
13 กย. 34	สืบ รต. อู่ตั้งปธ. ศาลฎีกา ขอคุราช งาน ก.ต. ก่อน โพลิกสายสวัสดีขึ้น	S	ประกาศน ยอมราช ตามก.ต. ตั้งประวิทย์	S	ประกาศน ยอมราช ตามก.ต. ตั้งประวิทย์				
16 กย. 34	ก.ต. นัดชี้ชะตาวันนี้ 2 ฝ่ายสู้แค่หลัก	S							
17 กย. 34	"ประกาศน" เสียงแข็ง ไม่รับมติ "โสภา" ยื่นฎก.ม. ประชุม ก.ต. อัดกันไฟแลบฎีก โพรต. วอลด์เอาท์ออก	L	ย้ายตั้งประธานศาล ฎีกา จักโพรตมนตรี	M	ตั้งปธ. ฎีการอก่อน รต. ยังไม่ยอม เสนอ	M	วอลด์เอาท์ตอบโต้ ล้มโผประกาศน ก.ต. - รต. แดกหัก	L	

วันที่	มติชน	ขนาด	ไทยรัฐ	ขนาด	สยามรัฐ	ขนาด	แนวหน้า	ขนาด	หมายเหตุ
18 กย. 34	เจ้านายฯ 26 กย. เรื่องสร้างปัญหา ก.ต.	S	จักรธน. อัดมติก.ต. ผิด ก.ม.แน่	M	"ประกาศน"ไม่รับ มติ ก.ต. รอบ 2 ว่าความขัดแย้ง ใกล้ยุติ	M	"ประกาศน"ยืนยันไม่ รับรองมติผิด ก.ม. "เดิร์ก" ชน	L	
19 กย. 34	บุกทำเนียบถาม ใจนายฯ เรื่องยุติ ศึก ยังเดิร์กศาลสูง แหวก ฟ้อง รสช. อึด รมต.	L	แก้เกม ก.ต. หากคน รักษาการประธาน ศาลฎีกา	S	ตั้งปช.ฎีการอก่อน รมต.ยังไม่ยอมเสนอ	M			
20 กย. 34	กัฬหัวหน้าศาลสูง กนรมว. ระดม พลดับเครื่องชน	M	ให้นายฯ ลงมาแก้ ไขปัญหา ก.ต.	M	"ประกาศน" ยืนยัน ยืนยันมติก.ต. ผิดก.ม.	S	มติ 9 ศาลสูงประกาศน หนุน ก.ต.ทำถูกต้อง ยืนยันอำนาจตุลาการถูก แทรกแซง	M	
21 กย. 34	"ประมุขศาล" แจ! อุบาย "ประกาศน"	L	ตุลาการแน่นเหนียว ยื่นกรณมติของ ก.ต.	S	อดีต 2 ประธาน ศ. ฎีกา ให้นายฯ ช่วยแก้ปัญหา	S	ประมุขศาลยื่น มติ ก.ต. ถูกต้อง	L	

วันที่	มติชน	ขนาด	ไทยรัฐ	ขนาด	สยามรัฐ	ขนาด	แนวหน้า	ขนาด	หมายเหตุ
22 กย. 34	"อานันท์" ร้อนใจศึก ก.ต. ร้อนจ.ม. ตัวหนังสือประภาศน์	M	ขึ้นตั้งประมุขศาล จะผิด ก.ม. ข้าสอง	M	นายทนมไม่ไหว แฉะ 4 ข้อ ก.ม. ปิดเกม ก.ต.ได้	S	แฉ"วางยา" กรรมการก.ต. ได้ ประมุขศาล	M	
23 กย. 34	"โสภณ" นิดอก อานันท์ ผ่าทางตันหย่าศึก ก.ต.	M	"ก.ต.ตงฉิน" หดหู่ ใจ ชี้ ป.ฎีกาทำ ผิด ก.ม.	M			กระทรวงยุติธรรม ไม่สงบ ตุลาการโต้ ข่าว "วางยา"!	S	
24 กย. 34	91 ผู้พากษาใหญ่ ลงชื่อยื่นนายกฯ ศาลลงชื่อจับ รมว. ทำลายตุลาการ	L	ประภาศน์ชี้หนังสือ ป.ฎีกา ดึงการ เมืองเกี่ยวตุลาการ	M	90 บก ผู้พากษา เข้าชื่ออึด รมต.	M	ผู้พากษาเข้าชื่อ จับรมว. "ประภาศน์" เตรียมแถลงใหญ่ ตุลาการอีกสายให้ กำลังใจ	L	
25 กย. 34	ออกแถลงการณ์ สวนกลับทุกประ เด็น "ประภาศน์" ไม่ออกโต้ ก.ต.ขัด กฎหมาย	L	"ประภาศน์" เจษ อุปได้ สวนก.ต.	M	"ประภาศน์" ออก แถลงการณ์โต้ !	S	รมว.ไม่ออก "ประภาศน์" เดินหน้า ชน รสช. ยืนไม่ยั้ง	M	

วันที่	มติชน	ขนาด	ไทยรัฐ	ขนาด	สยามรัฐ	ขนาด	แนวหน้า	ขนาด	หมายเหตุ
26 กย. 34	"ศึกศาล" ชักศึกปรก เชิญเภสัชพหุ ก.ต. 80 ผู้พิพากษาอุทธร แห่งประเทศไทย รมต.	L	ล้างใต้แผนลับ ชุมนุมตุลาการ	M	"ประกาศน" โดน หนัก ศาลต่าง จว. รุมอัด	S	เผาทั้งเป็น 8 ตุลาการ ผู้พิพากษาเคลื่อนไหว รุนแรง	L	
27 กย. 34	ขอ "ประกาศน" ฉลาดจตุ" ศรีธนญ ชัย" ห้ามเลี้ยงส่ง 3 ก.ต. ชัดปลัก แจก 140 ล้าน	L	ประกาศนสั่งเบรก ห้ามตุลาการชุม นุม	M			อนาธิปไตยใน กระทรวงยุติธรรม เย้ยคำสั่ง รมว. ชุมนุมใหญ่!	L	
28 กย. 34	"ประกาศน" มั่นใจ ศึกสายเลือดจบสวย ผู้พิพากษาชุมนุม เขตปลอด รมต.	L	เสนอ ก.ต. อีกครั้ง ตั้ง ป. ศาลฎีกา	M	นายกชั้นศึกก.ต. ยุติแน่ ขอแก้ ปัญหาแบบเงียบ	M	กุมขี้อมว. ระบุ เบื้องหลังตุลาการ ฉีกหน้ากากหัวโจก ก.ต.		
29 กย. 34	ชัดเจนตาย 30 กย. เผย 4 ข้อปลดแอก ศาล 700 ผู้พิพากษา พัน รมต.	L	ผู้พิพากษาชุมนุม ลงชื่อ "بيب" นายกฯ	M	700 ผู้พิพากษารุม รับรมต. ทำอนันตริกย กรรมไว้ไม่ได้	M	ตุลาการ 500 ยืน กรานมติ ก.ต. เส้นตาย 30 กย. ไล่	L	ลงมติขับประกาศน

วันที่	มติชน	ขนาด	ไทยรัฐ	ขนาด	สยามรัฐ	ขนาด	แนวหน้า	ขนาด	หมายเหตุ
30 กย. 34	16.00 น. เส้นตาย ขั้ว "ประกาศน"	L	เด็ก ก.ต. บุค บ้านนายกฯ	M	ผู้พิพากษา หนักขั้ว รมต. "คึกฤทธิ์" ซ้ำให้ หอมแพ้สักฝ่าย	M	ประกาศน -ตุลาการ จนตรอก	L	
1 ตค. 34	เส้นตายไร้ผล ผู้พิพากษากลับ เลือด "ประกาศน" เห็นชัย นิต ก.ต. ถกข้างบาง	L	หนุ่นประกาศน สักกเหตุ	M	ศึก ก.ต. หาคณ รับผิดชอบไม่ได้ ทุกฝ่ายโชนกลง กันหมด	M	นายกฯ พินากษา! ไม่ฟังกเหตุ "ยังเติร์ก"พลิกเป็น กบฏ	L	
2 ตค. 34	ศาลไม่หวั่นไต่ถาม เปิดเกมยึดเชื้อ สู้ให้ ก.ต. อิศระ	M	9.30น. 3 ตค. ชี้ขาดศึก ก.ต.	M	เข้า "อานันท์" นิต หย่าศึกก.ต. บ่ายว่าไม่มีอะไร ต้องแก้ไช	M	"ชำระ" โท ก.ต. L เสนอชื่อ "สวัสดิ์" ประธานศาลฎีกา!	L	
3 ตค. 34	ประชุม ก.ต. บ่ายต่อ นัดบอยคอตแก้ล่า	M	เลือกสุดท้าย ประมาณ	M	"ประกาศน" สก เครื่อง บัญชี ก.ต. "ประมาณ" ตีลูก ชิม ไม่มอบ	M	ประกาศนเจื่อนคม M ประมาณ ไม่ส่ง มอบงานเอาผิดวิ นัย ตุลาการนัด ชุมนุมอีก	M	

วันที่	มติชน	ขนาด	ไทยรัฐ	ขนาด	สยามรัฐ	ขนาด	แนวหน้า	ขนาด	หมายเหตุ
4 ตค. 34	"ประกาศน"ชนะชนด "สวัสดิ์" ปธ.ฎีกา ผู้ระเบิดพังศาลฎีกา	L	"สวัสดิ์"เป็น ประธานศาลฎีกา	M	ก.ต.ใหม่ตั้ง "สวัสดิ์" ปธ.ศาลฎีกา ซึ่ง เผด็จการก็ไม่เคย ก้าวถ่ายศาล	M	ก.ต.กวาดล้าง แน่แข็ง "กบฏ" ประวัทย์-ประมาณ ตกสวรรค์ เอา ผิดสถานหนัก	L	
5. ตค.34	ต้องทำให้ตุลาการปลอด มาเพีย "ประกาศน" เช็ดบิล สอบ 30 ผู้พิพากษา	L	ชี้โทษมือตุลาการ หนัก ถึงขั้นไล่ ออก	M	ให้นายกฯทูลเกล้าฯ แล้ว "สวัสดิ์" ประธานศาลฎีกา	M	มาเพียเจ็อยงาน รมา. "กัดฟัน"	M	
6 ตค. 34	ก.ต. เก้าจันายกฯ "มติ 3 ตค." โฆษะ คณะค่าน รมต.ลุยต่อ	S					ยังเติร์กตุลาการ ยุติกรำศึก	S	
7 ตค. 34	บัญญัติชี้ ก.ต.ไม่ ครบ ไม่มีมาเพีย ในศาล	M			อดีตประธานศาล ฎีกาชี้ข้อ ก.ม. "ประมาณ"ยังเป็น ปลัดยุติธรรม	M	เสนอกำหนดใน รชน. ตั้งประธาน ศาลฎีกา	S	

วันที่	มติชน	ขนาด	ไทยรัฐ	ขนาด	สยามรัฐ	ขนาด	แนวหน้า	ขนาด	หมายเหตุ
8 ตค. 34	ระบุดนระมต. ต้อง รับผิดชอบ หาก ทูลเกล้าฯปช. ฎีกา	M	ประกาศนเเผย จำใจสอบสวน มาเพียศาล ป. ฎีกาย้าทำไม่ได้ ประชาชนจับตา ดูอยู่	S	"ประกาศน" ยัง ไม่จบ ตั้งกรรม การสอบกราวรูป	S			
9 ตค. 34	นายภฯส่งกฤษฎีกา ชุดใหญ่ กลับกรอง กรม. "ตั้ง" มติ ก.ต. ยังไม่นำทูลเกล้า	L	"มีชัย" เล่นเกม ตั้งมติ ก.ต. ยังไม่นำทูลเกล้าฯ	M	ประกาศนส่วนกลับ อดีต ปช.ศ. ว่าพูด ไม่รับผิดชอบแต่ อโหสิให้	M	โฆตั้งประมุขศาล สะกด "มีชัย" ต้นกฤษฎีกาตีความ	S	
11 ตค. 34	บัก ก.ต. อัดรัฐจัน จ้าน! เด็กประมาณ นัดศาลชมนุม	M	ทั้งขึ้นว-ขึ้น่า ก้าวถ่ายสถาบัน ตุลาการ	L	ขึ้นายภฯต้องรับ ผิดชอบ กรม. จึง ให้ตีความก่อน	L	เต็งอ็กรอบ 5 เดิร์ก ตุลาการ เร่งสอบผู้ ก่อการเสรี้ภายใน 7 วัน	M	
12 ตค. 34	ล่าชื่อ"ศาลเด็ก"ชน รัฐบาล รมต. เเดิน สายลุยทั่ว ปท.	M	มีชัยไปนอก ลคขัดแย้งศึก ก.ต.	M	ชี้ตั้งประธานศาลฎีกา ตอนนี้อยู่ที่คฤขพินิจ	L	กนช็อรสช. ขวางรัฐ ตีความมต.ก.ต. วัน	M	

วันที่	มติชน	ขนาด	ไทยรัฐ	ขนาด	สยามรัฐ	ขนาด	แนวหน้า	ขนาด	หมายเหตุ
13 ต.ค. 34	เผยเนื้อหา 6 ข้อ ใหญ่ นายกฯ ส่ง กฤษฎีกาตีความ "มติ ก.ต."	S	กระซำกหน้าาก 6 ประเด็น ก้าว ก้าวตุลาการ	L					
14 ต.ค. 34			บักตุ้ยย่า ก.ต. ตัดสินใจเอง	M	อ.จ.กฎหมายทุก สถาบัน ยื่น หนังสือกระทิง นายกฯ ยังไม่ ก้าวก้าวตุลาการ	M			
15 ต.ค. 34	กฤษฎีกาพวา ก.ต. ลือบับ หอบผ้า หนังสือขอพฟ้า	M	มติให้ตีความ โทษ แกมยัง ฟ้องได้ด้วย	M	สภาทนายชี่ไม่ ได้มอบหมายให้ ใคร เคลื่อนไหว เรื่อง ก.ต.	M			
16 ต.ค. 34	แฉเทป "2 ผู้ยิ่งใหญ่" ตั้งบักสุร่วมศึก ก.ต.	L	ชี่ 6 ประเด็นตี ความ ไม่ใช่มติ กรรม.	M	ตุลาการอีกฝ่าย แนะ วิถีใหม่แก้ ปัญหา ก.ต.	M	ประกาศน้ล้นปาก ขอลาออก ไม่ยอม รับแก้้อรองนายกฯ	M	

วันที่	มติชน	ขนาด	ไทยรัฐ	ขนาด	สยามรัฐ	ขนาด	แนวหน้า	ขนาด	หมายเหตุ
17 ตค. 34	40 อาจารย์ร่อนสาร ไว้ อานันท์ยึด ก.ต.กำ "ประกาศน"รับมติ กฤษฎีกา ชี้ผิด "ออก"	L L	ตักฟิ่ง ก.ต. โยชน ชี้ทหาร "คู่ย" สั่งล่าตัวการ	L	"อานันท์-คู่ย"ชี้ผิด ตักฟิ่ง! ละเมิดสิทธิ ผิดกฎหมาย	L	๕๑ จ.จนายก ยันมติ ก.ต. เอาผิดตักฟิ่ง โทรศัพท์	M	
18 ตค. 34	ชี้กถียิบทุกประเด็น พลิก ก.ม. ฟาดกัน ยิบ "กฤษฎีกา" ถก หนัก เด็ก รมต. ถูกเบรค	L	ก.ต. 3 ตค "ชน" กฤษฎีกา	M	นักกฎหมายตั้ง ข้อสังเกต ตักฟิ่ง โทรศัพท์"ใครทำ" "กฤษฎีกา"ยังไม่มีการ พิจารณา แค่สอบ ข้อเท็จจริง ผู้เกี่ยวข้อง	L M			
19 ตค. 34	เสียงท่อม "ประ มาณ" คือปลัด ยุติธรรม มติ กฤษฎีกายกแรก "ประกาศน"แพชชาด	L	อย่างที่คาด พวก มากลากชนะ	M	กฤษฎีกาตี ความ "ประมาณ" ยังเป็นปลัด 32-16 เสียง	L	ประมาณชนะ ยกแรก กฤษฎีกา ชี้ยังเป็นปลัดยุติ ธรรม	M	

วันที่	มติชน	ขนาด	ไทยรัฐ	ขนาด	สยามรัฐ	ขนาด	แนวหน้า	ขนาด	หมายเหตุ
20 ต.ค. 34	กฤษฎีกาตีความแพ้ง รูดทุกข้อแน ประกาศน"สูตาย" ลากมติ ก.ต. แก้วล่า	L	เปิดโปงกฤษฎีกา ทำพิลึก!	M			วินิจฉัยแก้ข้อ "ประ มาณ" กฤษฎีกายัน ยังไม่ชี้ขาด		S
21 ต.ค. 34	เดือนก.ต. ชุดประ ภาศันตั้ง เข้าประ ชุม"ชลมน" ไม่รู้จบ	M	อัดกฤษฎีกา สามวาสองศอก	M			ประชุมก.ต. วันอีก แน่ ปรีชาเดือนอย่า รับมติ		S
22 ต.ค. 34	"ประกาศน" คำเข็ด ยุบ ก.ต. บัดชบที่สุด	L	ก.พ.ไม่รับ "ประ มาณร้องเรียน	M	ประกาศน นอด หลุดแล้วว่า ผู้ ผู้ให้ ก.ต.ลาออก "บัดชบ"	L	เสนาคดีพรุสวาท "บัดชบ" ประกาศน อิวะนักวิชาการ ก.ต ไม่ฟัง กฤษฎีกาจ้างรอง มติ 3 ตค	M	
23 ต.ค. 34	ก.ต. มีมติย้าย "สวัสดิ์"แล้วยัง นั่งเห็นคำสั่ง แจหลักฐานมัต รมต.ย้ายปลัด ไม่ถูกต้อง	L	ก.ต.อุทธรณ์ สิ่งป้องกันเข้ม	S	"ประกาศน"ยื่น ยื่นเป็นไปไม่ได้ ผู้พิพากษาจะ ลงชื่อชบก.ต.	M	กฤษฎีกาแจงนายกฯ ยื่นฝึก ก.ต. ยุติ 24 ตค.		S

วันที่	มติชน	ขนาด	ไทยรัฐ	ขนาด	สยามรัฐ	ขนาด	แนวหน้า	ขนาด	หมายเหตุ
24 ต.ค. 34	แฉแผนเด็ดพิฆ ราชการ "ประ มาณ" สอววินัย 8 บีกศาล สุ่มหัวต่อ ด้านรมต.	L	พบความผิดชัด 8 หัวใจก	M	"ประกาศน" ชี้คักฟ้า ไม่ต้องมีโจทก์ 8 ผู้พิพากษาระดับ หน. ถูกสอบแน่	M	สอววินัย 8 บีก ตุลาการ ประมาณ ประวิทย์-6 ยังเติร์ก รมว. ชี้กฎแห่งคำ	M	
25 ต.ค. 34	ประกาศน แพ้รูด	L	มติกฤษฎีกาไม่ มีความหมาย ให้รอก็ได้	L	กฤษฎีกาตีความแล้ว 5 ข้อ "ประกาศน" แพ้ทุกประเด็น	M			
26 ต.ค. 34	ยุติธรรมเย้ย "มี ความรู้พิเศษทาง กฎหมาย" นำทั้ง แถลงการณ์หยัน กฤษฎีกา	L	ระบุมโฆะ สืบ กฤษฎีกาและ	M	ให้นายกฯ ใช้ มาตรา 27 ยุก.ต. แล้วเลือกตั้งใหม่	L	นายกฯ ชี้ขาดมติ ก.ต.	M	
27 ต.ค. 34	รมต. เดินสายอื้อसान ประกาศย้า "ผมไม่ผิด กลุ่ม "ประกาศน" แดก วังซบ "ประมาณ"	L	ก.ต. ชู้ด "ประมาณ" พลิกฉัน	M	เดือนก.ต. จดประประชุม 28 ต.ค. มีจะนั้นถือ เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐ	M	ประกาศน ย้าไม่ ลาออก รือ ลงดาบฟันประ มาณ	S	

วันที่	มติชน	ขนาด	ไทยรัฐ	ขนาด	สยามรัฐ	ขนาด	แนวหน้า	ขนาด	หมายเหตุ
28 ต.ค. 34	เพ็ญถอน "จริญ" รักษา การปลัด-เบรก ก.ต. ใหม่ จัณายกษุติ ศึก ต.ค. นามติ 2 กษ. ทูลเกล้าฯ	L	ปรมาจารย์ ก.ม. เป็นงง "กฤษฎีกา ยกมือไต่ยังง"	S			เดีรกตุลาการ รุก จัรมต.ออก ก.ต. ประชัมเลื่อน ชั้นผู้พิพากษา	M	
29 ต.ค. 34	ตั้งข้อหาจกรรจ 13 ผู้พิพากษาใหญ่ ขีดเส้นตายนายกฯ ศาลชุมนุมใหญ่ 2 พ.ย.	L	อานันท์บุต ศึก ก.ต. เข้ากรม. ช้ขาดวันนี้	L	ว่านายกแก่ปัญหา ก.ต.ได้โดยไม่ต้อง ใช้มาตรา 27	M			
30 ต.ค. 34			ตองศึก ก.ต. เตรียมออกก.ม. "ยุบ"	M	"เต้" ว่าสภารสช. จะช่วยแก้ปัญหา ก.ต.ได้	S	เสนอทางเลือกที่ สาม ยุบทั้งก.ต.	M	
31 ต.ค. 34	ทูลเกล้าฯมติ 2 กษ. ทาบ"อรุณ ภาณพวงค์" นายกอมไต้ ช้ ขาดปรับ ครม. ยุติศึก ก.ต.	L	นักก.ม. วิจารย์ พรบ. ล้ม ก.ต. เลวทรามที่สุด	M	"ประกาศ" เหน็บ ก.ม. พิศดาร ถ้า ยุบ "ก.ต." ก็ให้ยุบ "รมต." ด้วย	M	ประกาศน้ด่ากราด ยุบก.ต. "เสียสติ"	M	

วันที่	มติชน	ขนาด	ไทยรัฐ	ขนาด	สยามรัฐ	ขนาด	แนวหน้า	ขนาด	หมายเหตุ
1 พย. 34	เรียก "ประกาศน" ฤกษ์ไฉน - ตัดสินไม่ได้ นายกษลัน ทำแล้ว ปัญหา ก.ต. ยึดเยื้อ	L	นัก ก.ม. เดินหน้า ลุย ให้อานันท์ ปลดมีชัย	M	"ประกาศนเข้า พบนายกษ ยืน ยืนไม่ลาออก แน่นนอน	L	นายกษสยบข่าวลือ ไม่ปรับกรม. ผ่า ทางต้นศึก ก.ต. ประกาศนไม่ออก	L	
2 พย. 34	ประกาศนสิ้นสุด ฤกษ์ ยอมใช้สิทธิ วิวัฒน์ติ ก.ต.	M	เล่นงานคน เผยแพร่เทปดัก ฟังโทร. ก.ต.	M	นายกษตัดสิน กรณียพวก ก.ต. 4 พย.นี้	S	ประกาศนยึดมีชัย พอใจอานันท์ชี้ขาด ศึก ก.ต.	M	
3 พย. 34	แฉวิกฤตตุลาการ เป็นพิษ คดีค้าง ศาลฎีกา 80 เรื่อง	M	ส่งเรื่องกับ ก.ต. ทบทวน	M			ใบปลิวสะพัดยุติธรรม ศึก ก.ต. ได้ข้อยุติ "ออกกลาง" ยังเดี๋ยงหมดอาลัยตายอยาก	S	
4 พย. 34	แฉความลับ "อานันท์" ต้นเหตุวุ่นวาย ศาลนัดชุมนุม 9 พย. แลกหมัดรัฐมนตรี	L	ตั้งนายกษยึดเยื้อ ศึก ก.ต.	M	ชี้ถ้ามต. "ไว้ได้" เกิดเรื่องขึ้นแน่ อาจถึงขนาดแจ้งจับ	M	ตุลาการยึดเดี๋ยง ระบุมติ 3 ต.ค. ไม่มีผล "ปรีชา" แจง ทางออก รมต.	L	

วันที่	มติชน	ขนาด	ไทยรัฐ	ขนาด	สยามรัฐ	ขนาด	แนวหน้า	ขนาด	หมายเหตุ
5 พย. 34	"ประกาศณ์" ไล่ส่ง ใครจะลาออก เชิญเลข ผู้พิพาก ษา "สุดทน" รมต. เข้าชื่อ 700 ทวายฎีกา	L	สอนมวย"กฤษฎีกา" M ก.ต. ย้ำมติ 3 คค.		"ประกาศณ์ว่าไม่ ได้ไว้โต้ แค่ส่ง ความเห็นให้ ก.ต.	S	"ประกาศณ์"ทำ ยังได้ร้กลาออก	L	
6 พย. 34	ทูลเกล้าฯ ปช.ฎีกา สวัสดี โชติพานิช	L	นายภยชิตอก! รับผิดชอบ แก้ปัญหาศึก ก.ต.	L	สั่งศาลทั่วประเทศ เทศชุมนุม รสช ี่ต้องยอมรับผิดกา	L	อานันท์ยิ่งเชิง ผู้พิพากษา ดองมตี ก.ต.จรัล สั่งเบรก มือตลาการ	L	
7 พย. 34	3 เดือนไม่แก้ปัญหา นายภย "กู่ละเปื่อ" 100 อาจารย์นิติฯยื่น ฎีกา สุดจะทน "อานันท์"	L	ยังไม่ทูลเกล้าฯ ป.ฎีกาคคนใหม่	M	ผู้พิพากษาชุมนุม แน่ 9 พย.นี้ นายภย ทำกฤษฎีก กามัวหมอง	M	รมสืบรัฐบาลใช้อำ นาจไม่สัจจิต อานันท์พ้อสยบ ศึก ก.ต. "กู่ละ เปื่อ"	M	
8 พย. 34	ขวางชุมนุมใหญ่ ยิ่งกว่า "อัยการศึก" ไว้ "กฤษฎีกาการศึก" ห้ามออกนอกพื้นที่	L	กัคนายกฯ หาว่า บงการ รมต. บ ตุลาการ	L	(ขาด)		ยังได้ร้กโทษ"อานันท์" "ชักรโย"ประกาศณ์ ชู้จัดไม้ตาย ขอ มตีแจนายกฯ	L	

วันที่	มติชน	ขนาด	ไทยรัฐ	ขนาด	สยามรัฐ	ขนาด	แนวหน้า	ขนาด	หมายเหตุ
9. พ.ย. 34	โปรดเกล้าฯ ปช. ฎีกาตั้ง "สวัสดิ์ โชติพานิช" "โสภณ" ให้สดี ผู้พิพากษาทำ งานรับใช้ชาติต่อไป	L	โปรดเกล้าฯ สวัสดิ์	L			ในหลวงโปรดเกล้าฯ แล้ว "สวัสดิ์" ปช. ฎีกา 700 ผู้พิพากษาทั่วประเทศ เทศมณฑล "สังสรรค์"	L	
10 พ.ย. 34 (ขาด)			ทุกฝ่ายน้อมรับ ราชโองการ	M	กลุ่มผู้พิพากษา มาตามนัด รับ แก้ความรู้สึก ประชาชน	L	อดีตประธานศาลฎีกา วอนอย่าลาออก ยังเติร์กฟ้องประชาชน ถอนสลายตัว	L	

